

Politieonderwijs, kwaliteit afgestudeerden geborgd?

Juli 2010

Onze missie

De Inspectie OOV levert een bijdrage aan de veiligheid van de samenleving. Zij oefent daartoe toezicht uit op besturen en organisaties die verantwoordelijk zijn voor de openbare orde en veiligheid en stelt hen daarmee in staat de veiligheid te verbeteren.

De Inspectie OOV houdt, onder de verantwoordelijkheid van de ministers van BZK en van Justitie, toezicht op de kwaliteit van de taakuitvoering van zowel de verantwoordelijke bestuursorganen als de operationele diensten die op de verschillende onderdelen van het OOV-terrein actief zijn (politie, brandweer, GHOR).

De Inspectie OOV laat zich leiden door enerzijds de inschatting van maatschappelijke veiligheidsrisico's en anderzijds door de vraag waar zij met haar toezicht maximaal kan bijdragen aan het realiseren van beoogde beleidseffecten. In haar werkplannen, jaarverslagen en rapportages worden de gemaakte keuzes en gevolgde werkwijzen verantwoord.

Het oordeel van de Inspectie OOV komt onafhankelijk tot stand.

De Inspectie OOV draagt haar bevindingen actief uit. Zij geeft daarmee de ministers en de onder toezicht staande organisaties inzicht in hun bijdragen aan de kwaliteit van het veiligheidsniveau en de praktische uitwerking van het gevoerde beleid. De Inspectie OOV beoogt daarmee bij betrokkenen een oriëntatie op permanente aandacht voor verbetering tot stand te brengen.

De Inspectie OOV zoekt actief samenwerking met andere partijen van beleid, uitvoering en toezicht, zowel op het OOV-domein als op aanverwante terreinen.

De Inspectie OOV weet wat er leeft en toetst of het werkt.

Inhoud

	Algemene inleiding	7
1	Opzet onderzoek	13
1.1	Inleiding	13
1.2	Beoordeling proeven van bekwaamheid en leeropdrachten	14
1.3	Interviews met studenten	16
1.4	Internetenquête onder docenten en begeleiders	17
2	Competenties studenten	19
2.1	Inleiding	19
2.2	De competentiegerichte eindtermen	20
2.3	De beoordeling van de proeven van bekwaamheid	20
2.4	De beoordelingen nader beschouwd	24
2.5	De beoordeling van de leeropdrachten	29
3	Tijdsbesteding studenten	33
3.1	Inleiding	33
3.2	De tijd die studenten aan de opleiding besteden	34
3.3	Studentkenmerken	38
3.4	Organisatorische factoren	40
3.5	Factoren binnen het onderwijs en de begeleiding	43
	Conclusie	49
	Bijlagen	57
I	Interviewschema	59
II	Instrumenten deelonderzoek dekkendheid	
III	Vragenlijst studenten	
IV	Vragenlijst docenten, leerprocesbegeleiders en korpsbegeleiders	

Bijlagen II tot en met IV zijn te raadplegen op bijgevoegde CD-Rom.

Algemene inleiding

Het politieonderwijs

Vanaf 2002 verzorgt de Politieacademie een samenhangend stelsel van politieonderwijs waarvan de kaders zijn neergelegd in de Wet op het LSOP en het politieonderwijs uit 2003.

Opleidingen

Het politieonderwijs kent initiële opleidingen en postinitiële opleidingen. De initiële opleidingen van de Politieacademie zijn bedoeld voor mensen die starten met een baan bij de politie. De postinitiële opleidingen zijn bedoeld voor ervaren politiemensen die zich willen specialiseren op het gebied van recherche, vreemdelingtoezicht, verkeer, milieu, gevaarbeheersing en politieleiderschap.

De initiële opleidingen zijn van verschillend niveau, variërend van mbo (niveau 2, 3 en 4) tot hbo (niveau 5) en wetenschappelijk onderwijs (niveau 6). Het initiële onderwijs op mbo-niveau wordt verzorgd op zes onderwijslocaties: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Eindhoven, Apeldoorn en Drachten. Niveau 2 onderwijs wordt alleen verzorgd op de locaties Amsterdam, Rotterdam en Eindhoven. Momenteel volgen ongeveer 6000 studenten het initiële politieonderwijs van niveau 2 tot en met 4¹.

Studiebelasting

De studielast van de opleidingen wordt uitgedrukt in studiebelastingsuren. Hiermee wordt uitgedrukt hoeveel tijd studenten met het voor de opleiding vereiste vooropleidingsniveau moeten besteden aan de opleiding.

In de Wet op het LSOP en het Politieonderwijs en de bijbehorende memorie van toelichting liggen de studielast en de studieduur vast voor de opleidingen op mbo-niveau. Deze bedragen voor de opleiding:

- Assistent Politied medewerker (niveau 2) ten minste 2400 studiebelastingsuren in anderhalf jaar.
- Politied medewerker (niveau 3) ten minste 4800 studiebelastingsuren in drie jaar.
- Allround Politied medewerker (niveau 4) ten minste 6400 studiebelastingsuren in vier jaar.

Dit komt neer op een studiebelasting van 1600 uur per jaar. Studenten zijn gedurende hun opleiding als aspirant in dienst bij een politiekorps op basis van een arbeidstijd van gemiddeld 36 uur per week.

¹ Jaarverslag Politieacademie 2009.

Didactiek

Een belangrijk kenmerk van het politieonderwijs is het duale karakter. De studenten leren in periodes van ongeveer 12 weken (de zogenoemde kwartieren) afwisselend aan de Politieacademie en in het politiekorps². Het onderwijs is opgebouwd uit kernopgaven. Kernopgaven zijn centrale opgaven en problemen waarmee een beroepsbeoefenaar regelmatig in aanraking komt en die kenmerkend zijn voor het beroep. Tijdens de periode van werkend leren in het korps (verder korpskwartier) werken de studenten aan dezelfde kernopgaven als tijdens de periode op de Politieacademie (verder instituutskwartier). De studenten leren volgens de didactiek van de afnemende sturing. Dit houdt in dat zij gedurende het opleidingstraject in toenemende mate zelf verantwoordelijk zijn voor het verwerven van competenties³. Dit betekent ook dat de verhouding tussen contacturen en zelfstudie verschuift. In het begin van de opleiding zijn meer contacturen ingeroosterd en aan het eind van de opleiding wordt meer zelfstudie van de studenten verwacht.

Begeleiding

Studenten worden tijdens hun opleiding begeleid door verschillende soorten begeleiders. Tijdens de kwartieren aan de Politieacademie is er sprake van twee soorten begeleiders: docenten en leerprocesbegeleiders. Leerprocesbegeleiders bewaken de algehele voortgang van de studenten tijdens het leren op het instituut. Tijdens de kwartieren in het korps zijn er eveneens twee typen begeleiders: praktijkcoaches en trajectbegeleiders. Praktijkcoaches zorgen voor de directe dagelijkse begeleiding van de student op 'de werkvloer'. Trajectbegeleiders bewaken de voortgang van het werkend leren tijdens de opleiding. Trajectbegeleiders en leerprocesbegeleiders zijn bij de begeleiding van de student verantwoordelijk voor de overdracht in de begeleiding tussen de korpskwartieren en de instituutskwartieren.

Examinering

De formele momenten waarop de studenten moeten laten zien dat ze de vereiste competenties beheersen, zijn de proeven van bekwaamheid. Daarnaast kent het politieonderwijs de zogenaamde leeropdrachten. De leeropdrachten hebben in het onderwijsprogramma de functie om het vak van politieambtenaar te leren door het uitvoeren van een aantal leeractiviteiten. Het zijn oefenmomenten voor de student om zich de competenties

- 2 Er vindt momenteel een aantal pilots plaats waarin niveau 4 studenten in het laatste jaar van hun opleiding tijdens de instituutskwartieren een ander duaal ritme volgen. Bijvoorbeeld wekelijks 4 dagen in het korps en 1 dag op de Politieacademie of afwisselend een week in het korps en een week op de Politieacademie.
- 3 Een competentie is het vermogen van iemand om in bepaalde situaties op een juiste manier te handelen met het juiste resultaat. Dit wordt bepaald door de kennis, de vaardigheden, de beroepshouding, het gedrag, de ervaring en de persoonlijke eigenschappen die iemand bezit en laat zien.

eigen te maken. De leeropdrachten hebben geen formele status en blijven dan ook onbenoemd in de Wet op het LSOP en het politieonderwijs en in de door de Politie-academie opgestelde Onderwijs- en examenregeling⁴.

Elke kernopgave vormt een afgerond onderdeel van de beroepsuitoefening. Wanneer de student de bij de kernopgave behorende proeve met goed gevolg heeft afgelegd, levert dat hem of haar een certificaat op. Hiermee krijgt de student formele bevoegdheid (en inzetbaarheid) voor het werk in de korpsen⁵.

De beoordeling van de proeven van bekwaamheid vindt waar mogelijk onafhankelijk plaats van de betrokken docenten en de praktijkcoaches. De proeven van bekwaamheid worden afgenomen onder verantwoordelijkheid van Bureau Examinering door daartoe gekwalificeerde examinatoren⁶.

De proeven van bekwaamheid zijn hét instrument om vast te stellen of studenten daadwerkelijk over de vereiste competenties beschikken. Dit stelt eisen aan de inhoud van de proeven en aan de wijze waarop deze zijn vorm gegeven.

In het Toezichtkader kwaliteitsonderzoeken politieonderwijs⁷ geldt voor de examinering het criterium dat deze valide is voor de inhoud en het niveau van de door de ministers vastgestelde competentiegerichte eindtermen. Dit betekent dat de proeve van bekwaamheid van een kernopgave de competenties van die kernopgave moet toetsen. Dit heeft gevolgen voor zowel de inhoud als de toetsvorm van de proeve. Inhoudelijk moeten de competenties terugkomen in de proeve én de toetsvorm moet passen bij het beheersingsniveau van de te toetsen competenties. Een voorbeeld van dit laatste is dat de vaardigheid zwemmen wel getoetst kan worden door een praktijktoets waarbij de student moet zwemmen en niet door een schriftelijk examen.

4 Onderwijs- en examenregeling (OER) Politieonderwijs 2009.

5 Kaders voor de inrichting van het Samenhangend Stelsel van Politieonderwijs (Politieacademie).

6 Kaders voor de inrichting van het Samenhangend Stelsel van Politieonderwijs (Politieacademie). De Politieacademie spreekt hier van summatief beoordelen: de beoordeling van de student aan het eind van het leerproces om de student te kunnen certificeren.

7 Toezichtkader kwaliteitsonderzoeken politieonderwijs, oktober 2008 (Inspectie Openbare Orde en Veiligheid).

Aanleiding en probleemanalyse

Al sinds de invoering van het huidige politieonderwijs in 2002 zijn er signalen dat het onderwijs 'te licht' zou zijn⁸. Deze signalen hebben zowel betrekking op de tijd die de studenten besteden aan de opleiding als op de moeilijkheid van de opleiding. De signalen hebben met name betrekking op het initiële onderwijs van de niveaus 2 tot en met 4 gedurende de instituutskwartielen.

Omdat de signalen over de mogelijke lichtheid van het politieonderwijs met regelmaat blijven terugkeren, heeft de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (Inspectie OOV) in de periode eind 2009 – begin 2010 een onderzoek uitgevoerd, waarin een antwoord moet worden gegeven op de vraag of het politieonderwijs inderdaad te licht is en zo ja, wat hiervoor mogelijke oorzaken zijn. In dit rapport beschrijft zij haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen.

De Inspectie constateert dat er signalen zijn dat de studenten tijd over hebben. Dit kan komen doordat studenten in de praktijk toch minder tijd nodig hebben dan de vastgestelde studielast om te leren wat zij moeten leren. Dit zou inhouden dat de opleiding in minder tijd zou kunnen worden vormgegeven. Dit betekent dat studenten minder lang een opleiding hoeven te volgen en al eerder volledig inzetbaar zouden zijn in de praktijk. Hierdoor is er meer 'blauw op straat'. Bovendien heeft dit een kosteneffect. Het zou echter ook kunnen zijn dat studenten weliswaar tijd over houden, maar dat zij niet alles leren wat zij zouden moeten leren. Dit zou betekenen dat de afgestudeerden niet (in voldoende mate) beschikken over de competenties die zij nodig hebben om hun vak te kunnen uitoefenen. Dit kan leiden tot onvoldoende kwaliteit van het politiewerk met als gevolg risico's voor zowel burgers als de politie (medewerkers) zelf.

De Inspectie OOV onderscheidt daarom op hoofdlijnen **twee mogelijke probleemsituaties**:

- 1 De studenten hebben na afloop van de opleiding de competenties verworven die ze moeten behalen (zoals vastgelegd in de kernopgaven met bijbehorende competenties), maar hebben minder tijd aan de opleiding besteed dan de daarvoor vastgestelde studielast.
- 2 De studenten hebben na afloop van de opleiding minder competenties verworven dan ze moeten behalen (zoals vastgelegd in de kernopgaven met bijbehorende competenties) en hebben minder tijd aan de opleiding besteed dan de daarvoor vastgestelde studielast.

Onderzoeksdoelstelling

Het doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in de omvang en aard van het probleem van de ervaren lichtheid van de initiële opleidingen van niveau 2 tot en met 4 en in mogelijke oorzaken en oplossingsrichtingen hiervoor. **Concreet wordt onderzocht of één van de**

⁸ De Staat van het Nederlandse politieonderwijs 2007, april 2007 (Inspectie Openbare Orde en Veiligheid), Kwaliteitsonderzoek School voor Politiekunde, lokatie Apeldoorn, juni 2009 (Inspectie Openbare Orde en Veiligheid) en Pilot Onderzoek onder afgestudeerden (Politieacademie).

bij de probleemanalyse geschetste twee situaties van toepassing is op de politieopleidingen van niveau 2 tot en met 4.

Het onderzoek richt zich op de initiële politieopleidingen van niveau 2 tot en met 4 bij alle onderwijslocaties. De Inspectie OOV onderzoekt niet in hoeverre de vastgestelde kernopgaven met bijbehorende competenties van het overeenkomstige mbo-niveau zijn. Ondanks het gegeven dat er knelpunten zijn in de wijze waarop deze zijn geformuleerd⁹, neemt de Inspectie voor dit onderzoek de geformuleerde kernopgaven voor de onderscheiden niveaus als uitgangspunt. De ontwikkeling van de kernopgaven heeft immers plaatsgevonden met betrokkenheid van alle partijen.

Deelvragen

De Inspectie OOV heeft de onderzoeksdoelstelling vertaald naar de volgende deelvragen.

- 1 Beschikken de studenten over de vastgestelde competenties zoals vastgelegd in de kernopgaven met bijbehorende competenties?**
 - a In hoeverre dekken de proeven van bekwaamheid de kernopgaven en bijbehorende competenties?
 - b In hoeverre is er geborgd dat de studenten de competenties verwerven die moeten worden behaald?
 - c In hoeverre beheersen studenten na het afsluiten van een kernopgave naar de mening van studenten, docenten en begeleiders over de competenties zoals deze zijn vastgelegd in deze kernopgaven met bijbehorende competenties?
- 2 Komt de tijdsbesteding van de studenten voor wie de opleiding is bedoeld overeen met de wettelijk vastgestelde studielast en de daarbij behorende studieduur?**

Hoeveel tijd besteden de studenten in de praktijk aan de opleiding?
- 3 Wat zijn mogelijke oorzaken en oplossingsrichtingen voor de ervaren lichtheid?**

Opzet rapport

De Inspectie beschrijft in hoofdstuk 1 de opzet van het onderzoek. Hoofdstuk 2 beschrijft in hoeverre de studenten na afloop van de opleidingsperioden competent zijn. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens ingegaan op de tijd die de studenten aan de opleiding besteden.

In de conclusie geeft de Inspectie tot slot antwoord op de hoofdvraag van het onderzoek. Bijlage I van dit rapport bevat het interviewschema van het onderzoek. Vanwege de omvang zijn de verschillende onderzoeksinstrumenten (bijlage II tot en met IV) niet in dit rapport opgenomen. Deze kunnen echter wel worden geraadpleegd op bijgevoegde CD-Rom.

⁹ De knelpunten zijn een niet optimale samenhang tussen afzonderlijke kernopgaven door afzonderlijke ontwikkeling en het ontbreken van een centrale sturing op de richtlijnen voor de ontwikkeling (Competentiesystematiek voor het politieonderwijs, Politieonderwijsraad, juni 2008).

Opzet onderzoek

1.1 Inleiding

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, heeft de Inspectie op drie manieren informatie verzameld. Zij heeft de proeven van bekwaamheid en de leeropdrachten beoordeeld, interviews gehouden met 120 studenten en een internetenquête afgenomen bij docenten, leerprocesbegeleiders en begeleiders in de korpsen (praktijkcoaches en trajectbegeleiders).

Paragraaf 1.2 beschrijft op welke wijze de proeven van bekwaamheid en de leeropdrachten zijn beoordeeld. Paragraaf 1.3 geeft de opzet weer van de interviews met de studenten. Paragraaf 1.4 beschrijft tot slot de opzet van de internetenquête bij docenten, leerprocesbegeleiders, praktijkcoaches en trajectbegeleiders.

1.2 Beoordeling proeven van bekwaamheid en leeropdrachten

De proeven van bekwaamheid zijn de formele momenten waarop de studenten moeten laten zien dat zij de vereiste competenties beheersen. Het is dus van belang dat de proeve van bekwaamheid behorende bij een bepaalde kernopgave de competenties van die kernopgave toetst, met andere woorden: de proeve van bekwaamheid moet de vereiste competenties dekken.

De Inspectie heeft daarom de dekkingsgraad van de proeven van bekwaamheid onderzocht. Voor de operationalisering hiervan sluit de Inspectie OOV aan bij de norm die geldt voor de dekkingsgraad bij de Inspectie van het Onderwijs¹⁰. De norm die deze Inspectie bij competentiegerichte opleidingen gebruikt voor de 'Dekkingsgraad exameninstrumenten' luidt: *'Alle kerntaken en de bijbehorende relevante competenties (optellend tot minimaal 75 procent van de competenties) zijn geëxamineerd met examens die qua inhoud en qua toetsvorm passen bij die kerntaken en competenties. Daarnaast is 100 procent van de eventuele, relevante wettelijke beroepsvereisten opgenomen in de examinering'*.

Voor dit onderzoek wordt de norm gehanteerd dat 75 procent van de competenties van een kernopgave wat betreft vorm en inhoud op een passende wijze door de proeve van bekwaamheid wordt geëxamineerd.

Omdat de studenten van de Politieacademie per afgeronde kernopgave worden gecertificeerd, past de Inspectie de norm van 75 procent toe op afzonderlijke kernopgaven en niet op het geheel van de kernopgaven samen.

De wettelijke beroepsvereisten (bijvoorbeeld schietvaardigheid) zijn binnen het politieonderwijs ondergebracht bij de kernopgave 'Politiële vaardigheden'. De wettelijke beroepsvereisten hebben een bijzondere status en worden daarom op een standaard wijze getoetst die ook geldt voor alle executieve politiemedewerkers. Daarom zijn deze bij dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

De politieopleidingen kennen een groot aantal kernopgaven: de volledige opleidingen Assistent Politiemedewerker, Politiemedewerker en Allround Politiemedewerker kennen 9, 17 en 21 kernopgaven¹¹. Daarom heeft de Inspectie een selectie gemaakt van de kernopgaven die zij heeft bekeken. De Politieacademie heeft de kernopgaven geordend naar de in het

¹⁰ Toezichtkader BVE 2009, bijlage 2 (Inspectie van het Onderwijs).

¹¹ Actuele versies van Assistent Politiemedewerker Studie-informatiebrochure, Respect; Politiemedewerker Studie-informatiebrochure, Praktijk; Allround Politiemedewerker Studie-informatiebrochure, inzicht.

‘Referentiekader resultaten politiewerk’ opgenomen vier resultaatgebieden: Leefbaarheid, Veiligheid, Dienstverlening en Maatschappelijke integriteit¹². Bij de keuze van te beoordelen kernopgaven heeft de Inspectie gezorgd voor een spreiding over deze resultaatgebieden. Daarnaast is rekening gehouden met de vier hoofdprocessen van de politie, te weten: Noodhulp, Intake en service, Opsporing en Handhaving.

De Inspectie is zo tot de volgende representatieve selectie van achttien te onderzoeken proeven van bekwaamheid gekomen:

- drie kernopgaven die op de drie opleidingsniveaus voorkomen: ‘Toezicht houden in publiek domein’, ‘Publieksservice’ en ‘Assisteren bij/Deelnemen aan/Uitvoeren van complexe verkeerscontroles’¹³ (in totaal 9 proeven);
- drie kernopgaven die specifiek zijn voor de niveaus 3 en 4: ‘Optreden bij drugsdelicten’, ‘Optreden op plaats delict bij ernstige delicten’ en ‘Toezicht houden bij evenementen met dreigende escalatie’ (in totaal 6 proeven);
- twee kernopgaven die specifiek zijn voor niveau 4: ‘Aanpak van sociaal psychische problematiek’ en ‘Jeugdzorg’ (in totaal 2 proeven);
- voor de representativiteit is voor het hoofdproces ‘Opsporing’ op niveau 2 de kernopgave ‘Optreden bij misdrijven’ onderzocht (1 proeve).

De Inspectie heeft dit deel van het onderzoek in diverse stappen uitgevoerd.

Allereerst zijn de door de ministers vastgestelde beroepsprofielen en competentiegerichte eindtermen vergeleken met de kernopgaven en competenties die de studenten momenteel volgen. De Inspectie wil hiermee vaststellen of de formeel vastgestelde eindtermen feitelijk terugkomen in de door de Politieacademie gepresenteerde beschrijving van de competenties per kernopgave.

Vervolgens hebben productbeoordelaars de proeven van bekwaamheid geanalyseerd. Deze productbeoordelaars zijn door de Inspectie geselecteerde externe vakinhoudelijk deskundigen uit het politieveld. Na een instructie, heeft de Inspectie de beoordelaars de volgende vragen voorgelegd:

- Welke competentie(s) wordt(en) door welke examenopdrachten getoetst (gedekt)¹⁴?
- Gaat de examenopdracht over de volledige inhoud van de betreffende competentie?
- Indien de examenopdracht de betreffende competentie niet of niet volledig dekt, welk aspect (kennis, vaardigheid of beroepshouding) van de competentie komt niet of niet volledig aan de orde?
- Is in de examenopdracht gekozen voor de juiste toetsvorm om vast te stellen of de student de betreffende competentie beheerst?

¹² Bijlage 1 Functioneel Ontwerp Politieonderwijs Initieel, LSOP Apeldoorn dat verwijst naar het Referentiekader resultaten politiewerk, oktober 1997 (Inspectie Politie).

¹³ De kernopgaven ‘Toezicht houden in publiek domein’ en de kernopgaven ‘Toezicht houden op verkeersveiligheid’ worden op de drie onderscheiden niveaus in één examen getoetst.

¹⁴ Een proeve van bekwaamheid kent verschillende examenopdrachten.

Aan de hand van door de Inspectie verstrekte toetsmatrijzen en competentieformats hebben de deskundigen de analyse op een systematische wijze uitgevoerd. Zie bijlage II voor de instructie en een voorbeeld van een toetsmatrijs en een competentieformat. De Inspectie heeft de bevindingen van de productbeoordelaars nagenoeg volledig overgenomen.

Alhoewel de leeropdrachten geen formele status hebben bij de beoordeling van de studenten, heeft de Inspectie van enkele kernopgaven bekeken in hoeverre de proeven van bekwaamheid en de leeropdrachten samen de competenties van deze kernopgaven dekken. Deze informatie is van belang voor een juiste analyse van de situatie.

De Inspectie heeft dit gedaan voor één kernopgave op ieder opleidingsniveau. Het betreft de kernopgaven: 'Toezicht houden in publiek domein' (niveau 2), 'Optreden op plaats delict bij ernstige delicten' (niveau 3) en 'Jeugdzorg' (niveau 4).

1.3 Interviews met studenten

De Inspectie heeft interviews gehouden met 120 studenten van niveau 2, 3 en 4, verdeeld over alle opleidingslocaties. In de interviews is aan de hand van het rooster ingegaan op de tijd die de studenten aan de opleiding hebben besteed in de week voorafgaand aan het interview, op factoren die van invloed zijn op de tijdsbesteding van studenten en op hun competenties (zie bijlage III voor de vragenlijst).

Om ervoor te zorgen dat de groep geïnterviewde studenten zo representatief mogelijk is, is een steekproef getrokken uit een aantal groepen studenten. Hierbij is rekening gehouden met de onderwijslocatie, het opleidingsniveau, het kwartiel dat de studenten volgen en de vooropleiding van de studenten (zijn ze juist gekwalificeerd of overgekwalificeerd¹⁵). Bij de opzet van het onderzoek was het aanvankelijk de bedoeling dat bij elk opleidingsniveau zou worden gekeken naar zowel een kwartiel aan het begin van de opleiding (voor alle niveaus kwartiel 3) als een kwartiel aan het eind van de opleiding (niveau 2: kwartiel 5, niveau 3: kwartiel 9 en niveau 4: kwartiel 13)¹⁶. Dit bleek praktisch niet uitvoerbaar omdat op enkele locaties geen studenten waren van enkele geselecteerde kwartielen. Dit heeft te maken met het feit dat niet op elke locatie en op elk onderwijsniveau steeds nieuwe groepen studenten starten met de opleiding. Figuur 1 geeft een beeld van de uiteindelijke selectie van groepen studenten voor de interviews.

De Inspectie heeft alle opleidingslocaties twee keer bezocht; de eerste keer aan het begin van het kwartiel en de tweede keer wat verder in het kwartiel. Omdat de tijdsbesteding in de eerste en laatste week van het kwartiel wellicht wat kan afwijken, heeft de Inspectie ervoor gekozen de tijdsbesteding te meten van de tweede of derde week van het kwartiel en van de vijfde of zesde week van het kwartiel (zie bijlage I voor het interviewschema).

¹⁵ Hierbij is uitgegaan van de vooropleidingseisen zoals zijn vastgelegd in de Regeling aanstellingseisen politie 2002.

¹⁶ De niveau 2 opleiding bestaat uit zes kwartielen, de niveau 3 opleiding bestaat uit twaalf kwartielen en de niveau 4 opleiding bestaat uit zestien kwartielen.

Figuur 1 Aantallen geïnterviewde studenten naar opleidingsniveau, opleidingslocatie, kwalificatie en kwartiel

	Opleidingslocatie							Kwalificatie			Kwartiel					
	Totaal	Drachten	Apeldoorn	Amsterdam	Den Haag	Rotterdam	Eindhoven	Juist gekwalificeerd	Overgekwalficeerd	Onbekend	Kwartiel 3	Kwartiel 5*	Kwartiel 7*	Kwartiel 9	Kwartiel 11*	Kwartiel 13
Niveau 2	24	0	0	8	0	8	8	12	11	1	24	0	0	0	0	0
Niveau 3	48	8	8	8	8	8	8	17	29	2	20	4	4	19*	1*	0
Niveau 4	48	8	8	8	8	8	8	7	39	2	24	0	0	0	4	20
Totaal	120	16	16	24	16	24	24	36	79	5	68	4	4	19	5	20

* Locatie Drachten

* Eén student is gaan versnellen tussen het moment van selectie voor het interview en het interview en volgde het rooster van kwartiel 11.

1.4 Internetenquête onder docenten en begeleiders

Tot slot heeft de Inspectie een internetenquête uitgezet (bijlage IV). Deze is ingevuld door 118 docenten, 34 leerprocesbegeleiders, 62 trajectbegeleiders en 122 praktijkcoaches. In deze enquête zijn vragen gesteld over de mate waarin de studenten de competenties beheersen, over de mate waarin dit is geborgd en over mogelijke factoren die invloed hebben op de tijdsbesteding van de studenten.

2

Competenties studenten

2.1 Inleiding

De Inspectie beschrijft in dit hoofdstuk de bevindingen van het onderzoek naar de vraag of de studenten na afronding van de opleidingsperioden beschikken over de vastgestelde competenties zoals vastgelegd in de kernopgaven met bijbehorende competenties.

Zoals in hoofdstuk 1 is aangegeven hanteert de Inspectie voor de dekkendheid de norm dat 75 procent van de competenties van een kernopgave wat betreft vorm en inhoud op een passende wijze wordt geëxamineerd.

Paragraaf 2.2 gaat in op de vergelijking van de in 2001 vastgestelde competentiegerichte eindtermen met de kernopgaven die de Politieacademie aanbiedt. Paragraaf 2.3 beschrijft de resultaten van de beoordeling van de proeven van bekwaamheid. In paragraaf 2.4 worden de beoordelingen nader beschouwd. Paragraaf 2.5 geeft tot slot de resultaten van de beoordeling van de leeropdrachten weer.

2.2 De competentiegerichte eindtermen

Door de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Justitie zijn in 2001 de competentiegerichte eindtermen vastgesteld voor de politieopleidingen op de niveaus 2, 3 en 4¹⁷. Deze eindtermen zijn voor de Politieacademie richtinggevend voor de samenstelling van het onderwijsprogramma en de examens (de proeven van bekwaamheid).

De Inspectie heeft deze vastgestelde eindtermen vergeleken met de kernopgaven zoals deze momenteel aan de studenten worden aangeboden. Hieruit blijkt dat de Politieacademie de eindtermen van de onderzochte kernopgaven op de drie niveaus integraal en ongewijzigd heeft overgenomen.

De Politieacademie heeft een aantal competenties toegevoegd aan de groep leer en vormgevingscompetenties. Dit zijn de volgende:

- bepalen wat er nodig is om een bepaalde taak kwalitatief goed te kunnen uitvoeren;
- de juiste voorbereidingen treffen alvorens aan een bepaalde taak te beginnen;
- een bepaalde taak conform een vooraf opgesteld stappenplan uitvoeren en waar nodig dit plan bijstellen;
- een taak afhankelijk van het beroepsprofiel met een bepaalde mate van zelfstandigheid uitvoeren;
- feedback geven en ontvangen en dit integreren in toekomstig handelen.

De Inspectie constateert dat de Politieonderwijsraad niet van deze toevoegingen op de hoogte is gesteld. Dit betekent dat deze aanvullingen niet door de Politieonderwijsraad zijn beoordeeld en dus ook niet ter vaststelling aan de ministers zijn aangeboden. Deze competenties hebben daarmee geen formele status.

De Inspectie constateert dat de Politieacademie de eindtermen zoals die door de ministers zijn vastgesteld voor de onderzochte kernopgaven integraal en ongewijzigd heeft overgenomen. De Politieacademie heeft competenties toegevoegd bij de groep competenties 'leer en vormgeving'. De Inspectie acht het bij dit soort aanvullingen noodzakelijk dat hierover eerst overleg wordt gepleegd met de Politieonderwijsraad. De aanvullingen hebben anders geen formele status aangezien deze niet ter vaststelling zijn aangeboden aan de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Justitie.

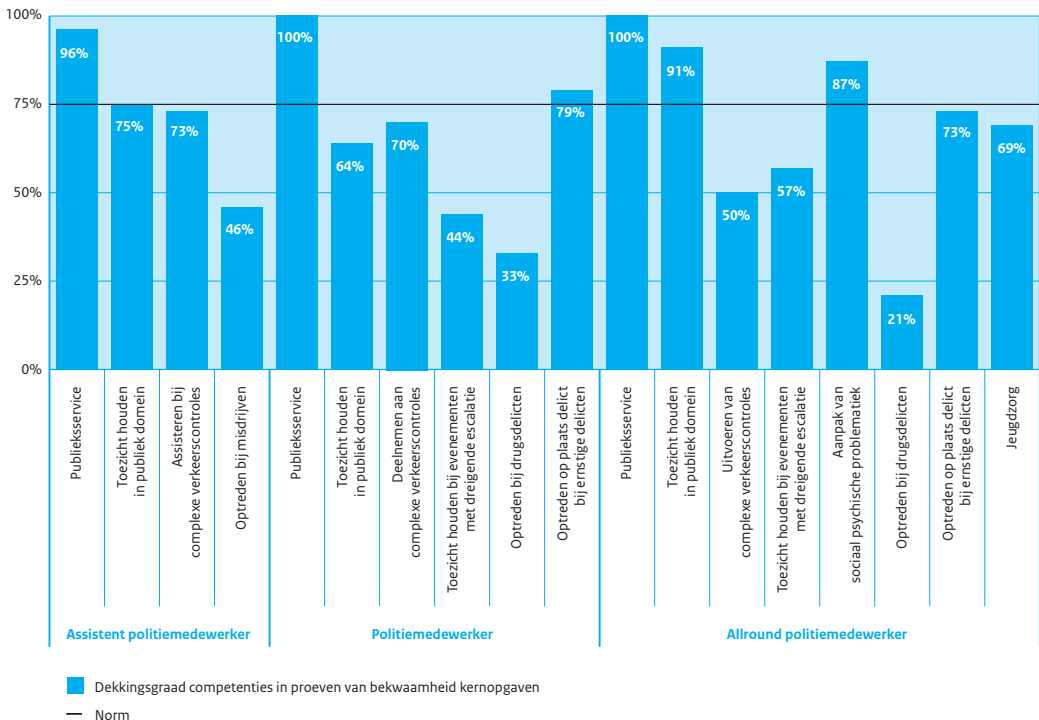
17 Bij brief van 1 maart 2001 met kenmerk EA2001/52762.

2.3 De beoordeling van de proeven van bekwaamheid

In de proeven van bekwaamheid worden de examenopdrachten beschreven die de studenten tijdens het examen moeten uitvoeren. Bij deze opdrachten is een beoordelingsformulier gevoegd waarop de student kan zien wat er van hem wordt verwacht en waarop hij wordt beoordeeld. De proeven van bekwaamheid worden afgenomen door daarvoor aangewezen examinatoren. De examiner scoort de handelingen van de student aan de hand van een op het beoordelingsformulier vast omschreven aantal beoordelingscriteria, dat in een toelichting op het formulier nader is uitgewerkt.

De Inspectie is per beoordelingscriterium nagegaan welke competentie(s) de student daarmee moet laten zien. Dit resulteert per kernopgave in een overzicht van het percentage competenties dat door de proeve van bekwaamheid wordt gedekt. Figuur 2 geeft per kernopgave het percentage competenties weer dat wordt gedekt.

Figuur 2 Dekkingsgraad alle competenties per kernopgave

Uit figuur 2 blijkt dat er op alle onderzochte niveaus kernopgaven zijn waar de proeven van bekwaamheid de competenties niet voldoende afdekken. Van de in het onderzoek betrokken kernopgaven komt minder dan de helft boven de norm van 75 procent uit. Bij de kernopgaven die op meerdere opleidingsniveaus voorkomen, namelijk 'Assisteren bij/ Deelnemen aan/Uitvoeren van complexe verkeerscontroles' en 'Toezicht houden bij evenementen met dreigende escalatie' spreidt de lagere score zich over alle betreffende niveaus uit. Ook de kernopgaven met een directe relatie naar het proces 'Opsporing'¹⁸ scoren merendeels onder de norm. Het beeld van de meer publiekgerichte kernopgaven is duidelijk positiever.

De Inspectie heeft de docenten, de leerprocesbegeleiders, de praktijkcoaches en de trajectbegeleiders in een enquête (zie hoofdstuk 1) hun oordeel gevraagd of in de proeven van bekwaamheid alle competenties van de kernopgaven worden getoetst. Het beeld dat hieruit naar voren komt, komt overeen met de resultaten van het onderzoek naar de dekkingsgraad. Uit de gegevens blijkt dat slechts 7 procent van de docenten het volledig eens is met de stelling dat 'in de proeven van bekwaamheid *alle* competenties van de kernopgaven worden getoetst'. Dit percentage komt overeen met de reacties van de leerprocesbegeleiders. De meningen van de praktijkcoaches en de trajectbegeleiders in de korpsen zijn iets positiever; 19 procent van hen kan zich volledig in deze stelling vinden. Ondanks het verschil in percentages merkt de Inspectie op dat het merendeel van de geënquêteerden van oordeel is dat in ieder geval niet *alle* competenties van de kernopgaven in de proeven van bekwaamheid worden getoetst.

Verder heeft de Inspectie aan de docenten, de leerprocesbegeleiders, de praktijkcoaches en de trajectbegeleiders gevraagd of zij het eens zijn met de stelling dat 'de studenten na het behalen van de proeven van bekwaamheid de bij de kernopgaven behorende competenties beheersen'. Het blijkt dat een belangrijk deel van de ondervraagden van mening is dat de studenten na het behalen van de proeven niet of grotendeels niet beschikken over de bij de kernopgaven behorende competenties. Van de docenten en de leerprocesbegeleiders is dit 69 procent. Bovendien vindt 32 procent van de praktijkcoaches en 47 procent van de trajectbegeleiders dit. Ook hier constateert de Inspectie dat er een verschil is tussen de meningen van de begeleiders op de Politieacademie en die in de korpsen. De laatste begeleiders hebben een minder negatief oordeel over het beheersen van de competenties.

De Inspectie vindt het opvallend dat de meningen van de begeleiders op de Politieacademie en de begeleiders in het korps niet geheel met elkaar in overeenstemming zijn. Gelet op het duale karakter van het politieonderwijs zijn zij immers allemaal betrokken bij de begeleiding van de studenten én vormen de leerprocesbegeleiders en trajectbegeleiders de 'linking-pin' tussen de begeleiding in het korps en de begeleiding op de Politieacademie. Desondanks bestaat er op voorgaande punten kennelijk een verschil in perceptie tussen de begeleiders in de korpsen en de begeleiders op de Politieacademie.

¹⁸ Dit zijn de kernopgaven: 'Optreden bij misdrijven', 'Optreden bij drugsdelicten' en 'Optreden op plaats delict bij ernstige delicten'.

De Inspectie heeft de studenten de vraag voorgelegd of zij de getoetste competenties ook beheersen in situaties die anders zijn dan in de proeve. Van de studenten geeft 39 procent aan in die situaties de competenties niet volledig of soms niet te beheersen. Dit beeld wordt bevestigd door het oordeel van de beoordelaars van de proeven van bekwaamheid. Het merendeel van de beoordelaars geeft aan dat de studenten na het behalen van de onderzochte proeven van bekwaamheid gedeeltelijk in staat zijn in situaties op te treden die op bepaalde punten afwijken van de getoetste situatie. Vaak wordt gewezen op de noodzaak tot professionele begeleiding, ook nadat de proeve is gehaald.

In de enquête is aan de praktijkcoaches en de trajectbegeleiders bovendien gevraagd om voor een aantal competenties aan te geven in hoeverre studenten deze aan het eind van de opleiding beheersen in praktijksituaties. De Inspectie heeft de korpsbegeleiders 23 competenties voorgelegd voor studenten van niveau 2, 29 competenties voor studenten van niveau 3 en 36 competenties voor studenten van niveau 4 (zie de vragenlijst in bijlage IV). De Inspectie constateert dat bij een aanzienlijk deel van de competenties minimaal de helft van de korpsbegeleiders van mening is dat de studenten deze competenties aan het eind van de opleiding niet volledig beheersen. Bij niveau 2 is dat bij 14 van de 23 bevraagde competenties het geval, bij niveau 3 bij 15 van de 29 en bij niveau 4 is dat bij 15 van de 36 het geval.

In onderstaande kaders is aangegeven om welke competenties het gaat. Het eerste kader beschrijft de competenties die op alle drie de niveaus voorkomen. Vervolgens wordt per niveau aangegeven om welke competenties het nog meer gaat.

Competenties op alle niveaus

- duidelijk en standvastig handelen;
- bij wijzigingen in de situaties flexibel omgaan met afspraken en dit terugkoppelen;
- een bepaalde taak conform een vooraf opgesteld stappenplan uitvoeren en waar nodig dit plan bijstellen;
- bepalen wat er nodig is om een bepaalde taak kwalitatief goed uit te voeren;
- op hun eigen handelen kunnen reflecteren en op basis van verkregen inzichten hun handelen bijstellen;
- voortdurend oog hebben voor hun eigen en andermans veiligheid;
- een proces-verbaal van bevindingen maken dat voldoet aan de criteria van het korps.

Competenties niveau 2

- handelen conform wet- en regelgeving;
- inschatten wat zij zelf kunnen en mogen en wanneer zij hulp nodig hebben;
- bij complexe verkeerscontroles controletechnieken en -tactieken gebruiken met inachtneming van de eigen veiligheid en de veiligheid van het overige verkeer;
- uitleg geven over het doel en de noodzaak van complexe verkeerscontroles;
- assisteren bij opsporingsonderzoek;
- een proces-verbaal van aangifte maken dat voldoet aan de criteria van het korps;
- een proces-verbaal van aanhouding maken dat voldoet aan de criteria van het korps.

Competenties van niveau 3

- handelen conform wet- en regelgeving;
- inschatten of er sprake is van een kapitaal delict;
- eerste handelingen verrichten met betrekking tot een opsporingsonderzoek bij ernstige delicten;
- omgaan met eigen emoties en emoties van slachtoffers;
- schriftelijk rapporteren;
- een proces-verbaal van aangifte maken dat voldoet aan de criteria van het korps;
- een proces-verbaal van aanhouding maken dat voldoet aan de criteria van het korps;
- een proces-verbaal van verhoor maken dat voldoet aan de criteria van het korps.

Competenties van niveau 4:

- rekening houden met verschillende belangen en gezichtspunten van relevante samenwerkingspartners;
- bij complexe verkeerscontroles alle elementen van een opsporingsonderzoek uitvoeren;
- verkeer regelen;
- inschatten of er sprake is van een kapitaal delict;
- omgaan met eigen emoties en emoties van slachtoffers;
- schriftelijk rapporteren;
- brieven en rapporten maken;
- preventieadviezen geven;
- waarnemen of en in welk opzicht andere politiemensen begeleiding nodig hebben en deze begeleiding bieden.

De Inspectie constateert dat er op alle onderzochte opleidingsniveaus kernopgaven zijn waar de proeve van bekwaamheid de bijbehorende competenties niet volledig toetst. Bij 11 van de 18 door de Inspectie onderzochte kernopgaven worden de competenties niet afdoende gedekt door de proeven van bekwaamheid.

De Inspectie concludeert dat met het afnemen van de proeve van bekwaamheid als formeel moment om tot uitreiking van deelcertificaten respectievelijk diploma over te gaan, niet voldoende is geborgd dat studenten daadwerkelijk de door de ministers vereiste competenties beheersen. Bovendien geeft een belangrijk deel van de begeleiders aan dat de studenten niet alle competenties volledig beheersen.

2.4 De beoordelingen nader beschouwd

In deze paragraaf gaat de Inspectie nader in op de competenties die niet of niet voldoende worden getoetst. De Inspectie heeft geanalyseerd of er een algemene lijn valt te herkennen in de competenties die niet of niet volledig worden gedekt en of de gekozen examenvorm hierbij een rol speelt.

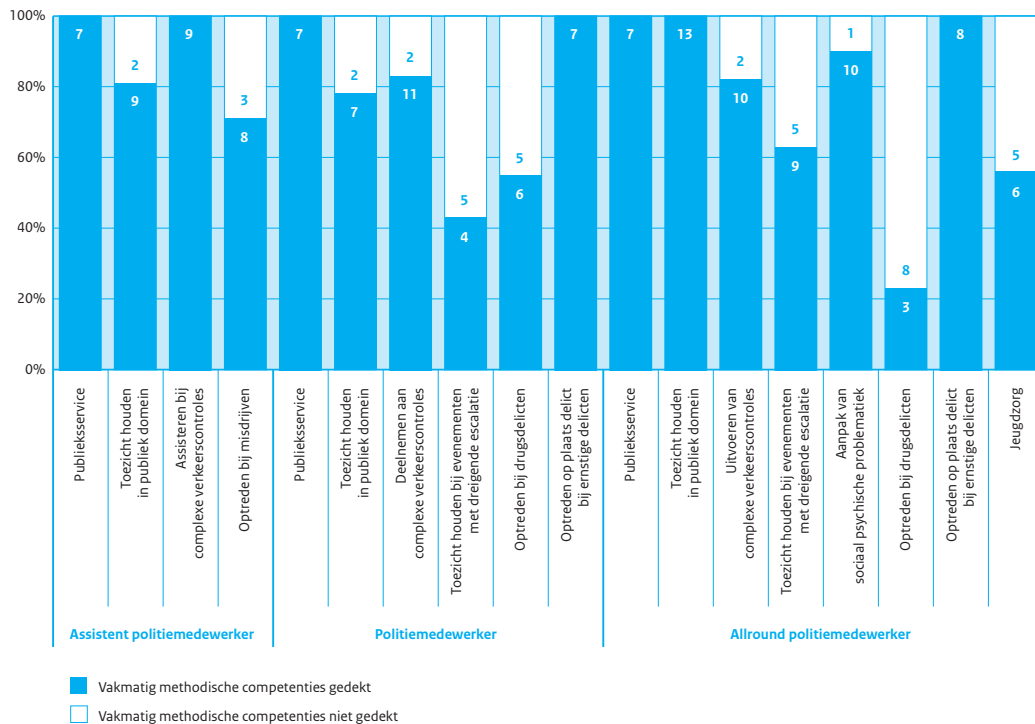
Om te beoordelen welke competenties niet of niet volledig worden gedekt, heeft de Inspectie gebruik gemaakt van de uitsplitsing die de Politieacademie aanbrengt in de competenties, namelijk:

- vakmatig methodische competenties. Deze vormen de kern van het beroepsprofiel en zijn gericht op het vermogen om op adequate wijze producten en diensten te leveren;
- bestuurlijk organisatorische competenties. Deze zijn gericht op het plannen en regelen van het eigen werk in de context van de organisatie;
- sociaal communicatieve competenties. Deze hebben betrekking op het functioneren in een arbeidsomgeving, op samenwerking en op coördinatie van arbeid;
- leer en vormgevingscompetenties. Deze verwijzen naar het vermogen bij te dragen aan de eigen ontwikkeling en die van de arbeidsorganisatie en het beroep¹⁹.

De Inspectie geeft hieronder de resultaten weer van de analyse per groep competenties. Elke keer wordt eerst een grafiek getoond (figuur 3 tot en met 6), gevolgd door een nadere uitleg. Per kernopgave wordt steeds aangegeven hoeveel competenties gedekt en niet gedekt zijn. Op de y-as kan het bijbehorende percentage worden afgelezen.

¹⁹ Kaders voor de inrichting van het Samenhangend Stelsel van Politieonderwijs (Politieacademie).

Figuur 3 Dekking vakmatig methodische competenties per kernopgave

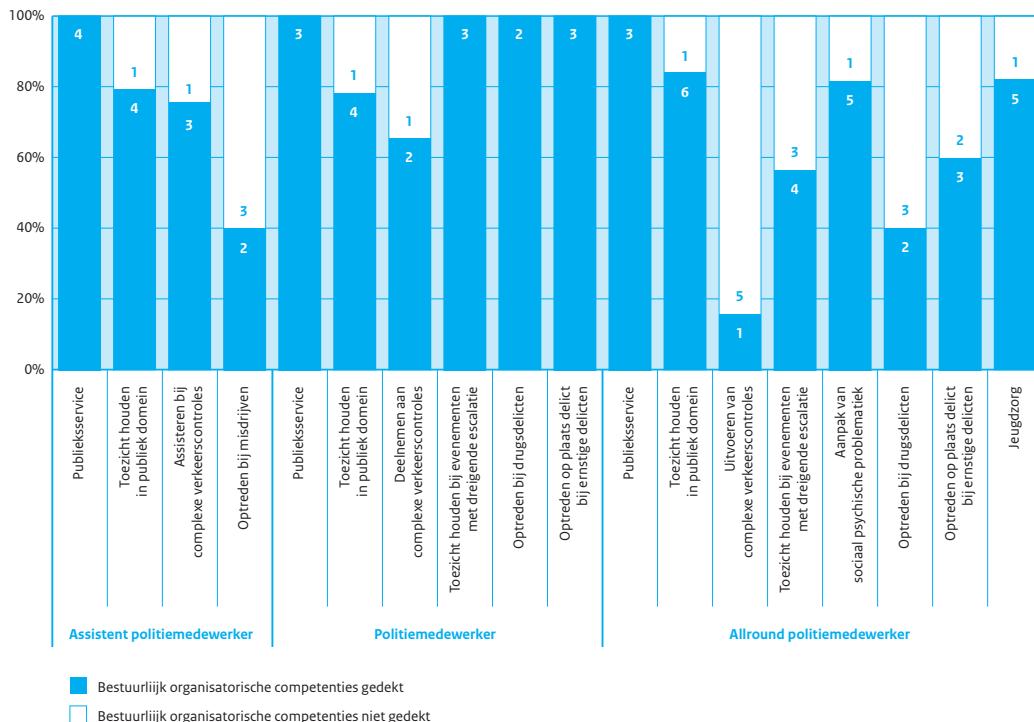

Uit figuur 3 valt af te lezen dat de vakmatig methodische competenties redelijk worden gedekt bij niveau 2. Vooral bij de niveaus 3 en 4 komt de examinering van vakmatig methodische competenties onvoldoende aan bod. De competenties die steeds als onvoldoende gedekt terugkomen, zijn:

- alle elementen van (eenvoudige) opsporingsonderzoeken uitvoeren;
- processen-verbaal en mutaties maken;
- handelen conform wet- en regelgeving.

Deze bevindingen sluiten aan bij de gegevens uit de onder de korpsbegeleiders uitgezette enquête. Meer dan de helft van de korpsbegeleiders geeft van bovengenoemde drie competenties aan dat studenten deze aan het eind van de opleiding niet volledig beheersen.

Figuur 4 Dekking bestuurlijk organisatorische competenties per kernopgave

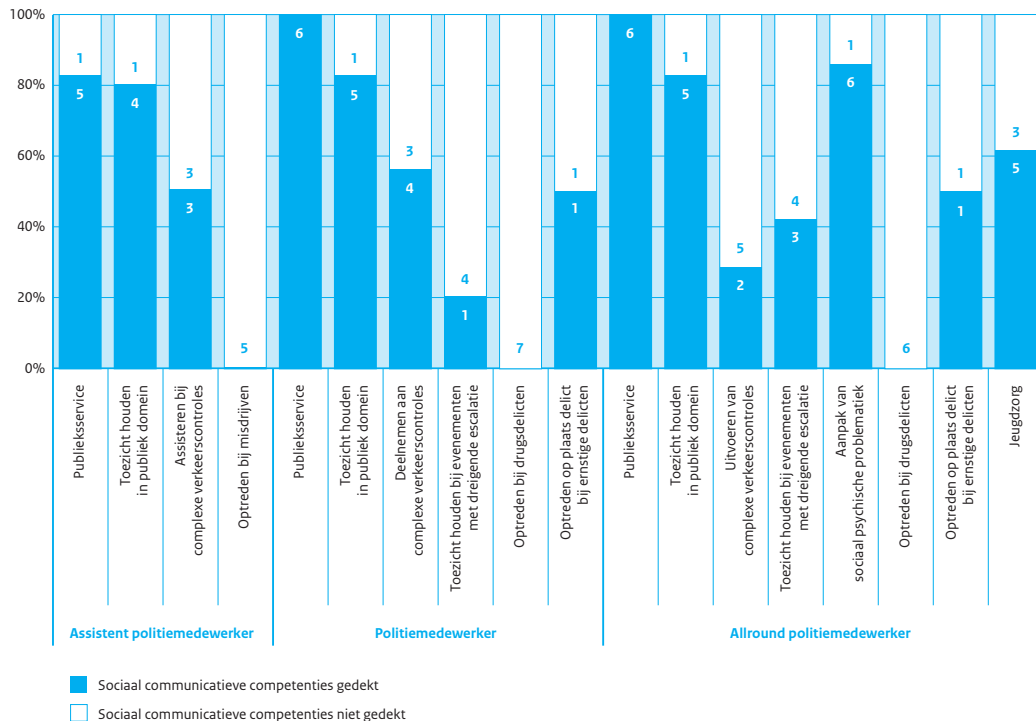

Uit figuur 4 blijkt dat de bestuurlijk organisatorische competenties in redelijke mate worden getoetst bij niveau 2 en 3. Vooral op niveau 4 worden de bestuurlijk organisatorische competenties niet of niet volledig getoetst. Het gaat hier om competenties die vaak verder reiken dan de momentopname van een examen. Dit zijn:

- adviseren op basis van de verkregen informatie, over een probleemgerichte (en meer structurele) aanpak;
- opbouwen van netwerken en daarin functioneren;
- rekening houden met de belangen en inzichten van relevante samenwerkingspartners;
- waarnemen of en in welk opzicht andere politiemedewerkers begeleiding nodig hebben en in staat zijn deze te bieden.

Van de twee laatste competenties geeft minimaal 50 procent van de korpsbegeleiders aan dat de studenten deze competenties aan het eind van de opleiding niet volledig beheersen.

Figuur 5 Dekking sociaal communicatieve competenties per kernopgave

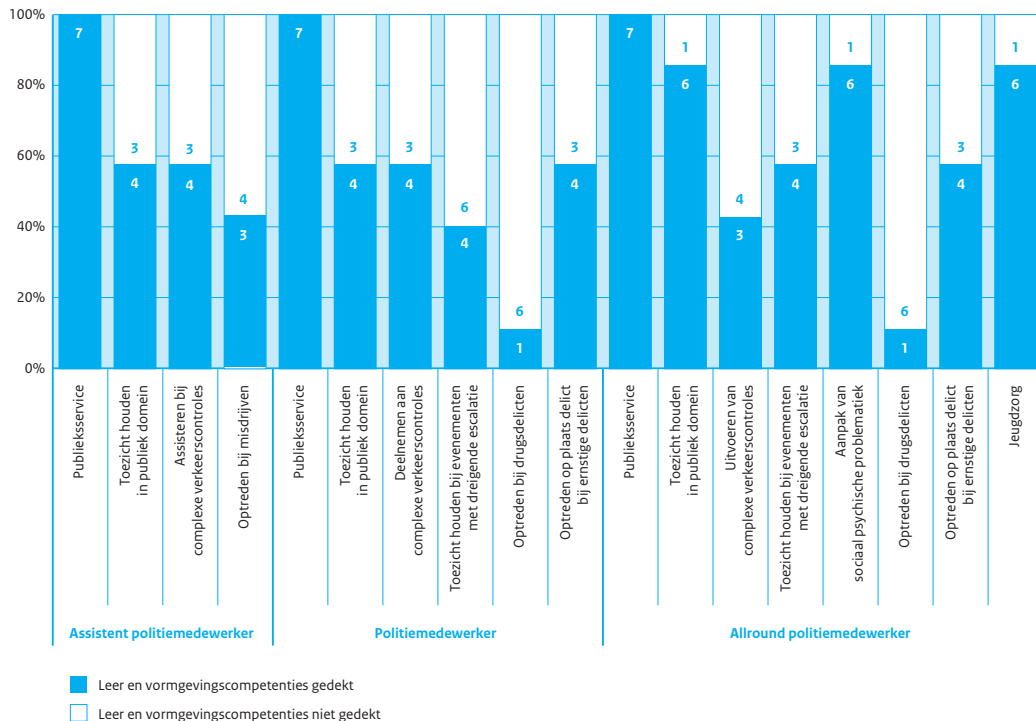

In vergelijking met de andere groepen competenties, blijkt dat de sociaal communicatieve competenties minder worden gedekt door de proeven van bekwaamheid. Voor bijna alle kernopgaven geldt namelijk dat één of meerdere competenties uit deze groep niet worden getoetst. Dit zijn:

- bij wijzigingen in de situatie flexibel omgaan met afspraken en het terugkoppelen hiervan;
- zich dienstbaar en standvastig opstellen;
- met respect omgaan met mensen van verschillende geaardheid en culturele achtergronden;
- in één vreemde taal mondeling communiceren van ambtshandelingen.

Van de eerste twee competenties geeft minimaal 50 procent van de korpsbegeleiders aan dat de studenten deze competenties aan het eind van de opleiding niet volledig beheersen.

Figuur 6 Dekking leer en vormgevingscompetenties per kernopgave

Uit figuur 6 blijkt dat ook voor deze competentiegroep geldt dat in meer dan de helft van de onderzochte kernopgaven de examens de competenties niet of niet volledig aftoetsen. Het betreft hier voornamelijk de competenties:

- op zijn eigen handelen reflecteren en op basis van verkregen inzichten zijn handelen bijstellen;
- bepalen wat nodig is om een bepaalde taak kwalitatief goed te kunnen uitvoeren;
- feedback geven en ontvangen en dit integreren in zijn toekomstig handelen;
- de juiste voorbereidingen treffen alvorens aan een bepaalde taak te beginnen;
- beroepskennis en -vaardigheden bijhouden.

Van de eerste twee competenties geeft minimaal 50 procent van de korpsbegeleiders aan dat de studenten deze competenties aan het eind van de opleiding niet volledig beheersen.

Een ander punt waar de Inspectie aandacht voor vraagt is de bij proeven van bekwaamheid gekozen toetsvorm. Het is afhankelijk van de aard van de competentie op welke wijze moet worden geëxamineerd. Een student moet ook daadwerkelijk laten zien wat in de opdrachtomschrijving en in de beoordelingscriteria staat. Zo zouden sommige proeven in de praktijk moeten worden uitgevoerd om te zien of een student over de vereiste competenties

beschikt. Een voorbeeld hiervan zijn de proeven van bekwaamheid behorende bij de kernopgave 'Optreden bij drugsdelicten' (niveau 3 en 4). De Inspectie constateert dat de proeve van bekwaamheid bestaat uit het maken van een verslag van een uitgevoerde drugsactie en de reflectie hierop. Praktische vaardigheden worden hierdoor alleen beschreven; de examinerator kan deze niet in de praktijk beoordelen. Het is geen arbeidsproef. Vakmatig methodische competenties als 'contacten leggen met de betrokkenen en eventuele getuigen', 'processen-verbaal en mutaties opmaken', 'door houding en voorkomen gezag uitstralen' en de sociaal communicatieve competenties zijn via deze examenform naar het oordeel van de Inspectie niet te beoordelen door de examinerator.

Bij alle competentiegroepen zijn er competenties die niet of niet volledig worden getoetst in de proeven van bekwaamheid. Alhoewel alle competentiegroepen aandacht verdienen, is dit nadrukkelijk het geval bij de sociaal communicatieve competenties en de leer en vormgevingscompetenties. De Inspectie constateert daarnaast dat het veelal dezelfde competenties zijn die in proeven van bekwaamheid van de verschillende kernopgaven niet of niet voldoende worden getoetst. Van een deel van deze competenties geeft bovendien minimaal 50 procent van de korpsbegeleiders aan dat de studenten deze aan het eind van de opleiding niet volledig beheersen.

De Inspectie constateert dat het voorkomt dat een toetsvorm zich niet leent voor het vaststellen van de bij die proeve behorende competenties.

2.5 De beoordeling van de leeropdrachten

De Inspectie heeft onderzocht of de proeve van bekwaamheid én de leeropdrachten samen wel dekkend zijn voor de door de ministers vastgestelde competentiegerichte eindtermen. Dit heeft zij gedaan door bij een drietal kernopgaven te onderzoeken of de competenties die niet of niet volledig door de proeve van bekwaamheid worden gedekt, aan bod komen in de leeropdrachten van die kernopgave. Anders gezegd: wat is de toegevoegde waarde van de leeropdrachten voor het beheersen van competenties?

Voor dit onderdeel van het onderzoek zijn drie kernopgaven geselecteerd: 'Toezicht houden in publiek domein' (niveau 2), 'Optreden op plaats delict bij ernstige delicten' (niveau 3) en 'Jeugdzorg' (niveau 4). De Inspectie constateert dat in de leeropdrachten van deze kernopgaven vooral competenties uit de groep 'leer en vormgevingscompetenties' aan bod komen. Ook competenties uit de groep 'bestuurlijk organisatorische competenties' en uit de groep 'sociaal communicatieve competenties' die in de proeven van bekwaamheid niet of niet volledig aan de orde komen, blijken dat in de leeropdrachten van deze kernopgaven wel te doen. Met het maken van de leeropdrachten kunnen studenten dus laten zien dat zij de competenties beheersen die niet of niet volledig worden gedekt door de proeve van bekwaamheid. Wanneer de leeropdrachten worden meegerekend wordt de norm ruim-

schoots gehaald. De norm wordt bij de eerste twee kernopgaven overigens zonder leeropdrachten ook net gehaald.

De Inspectie onderzocht waar studenten zich gedurende hun opleiding op richten: de proeven van bekwaamheid en/of de uitvoering van de leeropdrachten. Deze vraag is voorgelegd aan zowel de docenten en de leerprocesbegeleiders van de Politieacademie als de praktijkcoaches en de trajectbegeleiders in de korpsen. Uit de gegevens blijkt dat het merendeel van alle ondervraagden van mening is dat studenten zich sterk concentreren op de examens die zij uiteindelijk moeten afleggen. Van de docenten is 81 procent het (grotendeels) eens met de stelling dat studenten zich bij hun studieactiviteiten alleen richten op de proeven van bekwaamheid. Voor de leerprocesbegeleiders komt het percentage uit op 91 procent. Van de trajectbegeleiders is 72 procent het (grotendeels) eens met de stelling en van de praktijkcoaches is dit 76 procent.

De examens zijn richtinggevend voor het studiegedrag van studenten. Uit de interviews met de studenten blijkt dat zij gemiddeld bijna de helft van de leeropdrachten niet maken. Dit impliceert dat wanneer studenten zich in hun studieactiviteiten 'beperken' tot de examens, een deel van de competenties niet formeel wordt getoetst.

De Inspectie constateert dat de leeropdrachten een belangrijke rol kunnen spelen bij het verwerven van de noodzakelijke competenties door de student. Op dit moment richten de studenten zich bij hun studieactiviteiten echter vooral op de proeven van bekwaamheid.

3

Tijdsbesteding studenten

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de vraag of de tijdsbesteding van de studenten overeenkomt met de vastgestelde studielast. Bovendien wordt ingegaan op factoren die mogelijk van invloed zijn op de tijdsbesteding van de studenten.

Studenten zijn gedurende hun opleiding als aspirant in – tijdelijke – dienst bij een politiekorps op basis van een arbeidstijd van gemiddeld 36 uur per week. De gemiddelde studiebelasting van 36 uur tijdens de instituutskwartielen bestaat uit contacturen (lesuren onder begeleiding van een docent) en zelfstudie-uren, waarin studenten individueel of met andere studenten studieactiviteiten verrichten voor de opleiding. Op het lesrooster van de studenten staan alleen de contacturen vermeld. De overige tijd dienen zij te besteden aan zelfstudie (al dan niet in groepsverband).

De Inspectie heeft de tijd die de studenten aan de opleiding besteden gemeten op meerdere momenten in een aantal geselecteerde instituutskwartielen.

Paragraaf 3.2 beschrijft de hoeveelheid tijd die studenten aan de opleiding besteden. In paragraaf 3.3 gaat de Inspectie vervolgens in op studentkenmerken die hier mogelijk van invloed op zijn. Paragraaf 3.4 beschrijft een aantal organisatorische factoren en in paragraaf 3.5 worden factoren op het gebied van onderwijs en begeleiding besproken die van invloed kunnen zijn.

3.2 De tijd die studenten aan de opleiding besteden

De Inspectie maakt met dit deel van de rapportage inzichtelijk hoeveel uur studenten van de onderzochte groepen van de opleidingen Assistent Politiedewerker (niveau 2), Politiedewerker (niveau 3) en Allround Politiedewerker (niveau 4) gemiddeld wekelijks aan hun opleiding besteden. Hierbij wordt zowel gekeken naar de gevolgde contacturen als naar de uren besteed aan zelfstudie²⁰.

De Inspectie heeft 120 studenten van de initiële politieopleidingen niveau 2 tot en met 4 individueel geïnterviewd (zie hoofdstuk 1). Daarbij is de studenten onder andere gevraagd naar de tijd die zij aan de opleiding hebben besteed. Met de student zijn de dagen van zijn/haar rooster van de week voorafgaand aan het interview doorgelopen. De Inspectie heeft per dag genoteerd hoeveel contacturen de student daadwerkelijk heeft gevolgd en hoeveel tijd de student daarnaast heeft besteed aan zelfstudie (het weekend is hierin meegenomen).

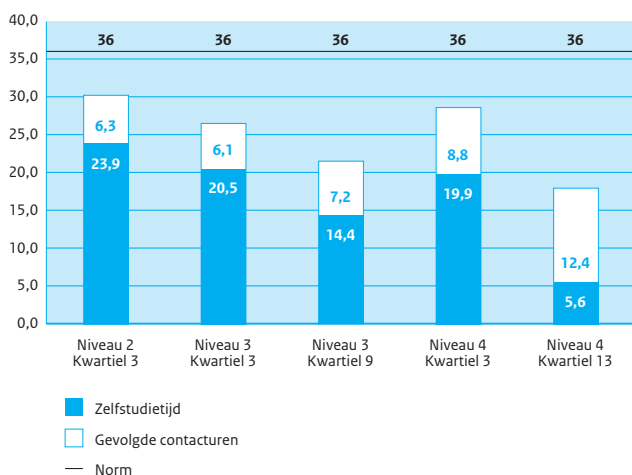
Figuur 7 geeft de resultaten weer naar opleidingsniveau en onderzocht kwartiel. Per opleidingsniveau en kwartiel wordt zowel aangegeven het gemiddelde aantal contacturen dat studenten volgen als het aantal uur dat zij gemiddeld per week aan zelfstudie besteden. Zoals in hoofdstuk 1 is weergegeven, heeft de Inspectie bij de onderwijslocatie Drachten studenten geïnterviewd uit gedeeltelijk andere kwartielen dan bij de andere opleidingslocaties omdat er bij de locatie Drachten geen studenten waren van de geselecteerde

²⁰ Hieronder vallen uiteenlopende activiteiten zoals leren/lezen theorie, oefenen vaardigheden, individueel overleg met de leerprocesbegeleider enzovoorts. Voor een volledig overzicht zie bijlage III (vragenlijst studenten).

kwartielen. In figuur 7 zijn de gegevens van de locatie Drachten meegenomen voor de studenten van niveau 4 in kwartiel 3. Voor de overige kwartielen is dit niet het geval²¹.

Uit figuur 7 valt af te lezen dat bij alle onderzochte opleidingsniveaus en kwartielen de studenten gemiddeld minder tijd aan de opleiding besteden dan de 36 uur per week die daar voor staat²².

Figuur 7 Tijd die de studenten feitelijk aan de opleiding besteden naar niveau en kwartiel (uren per week)

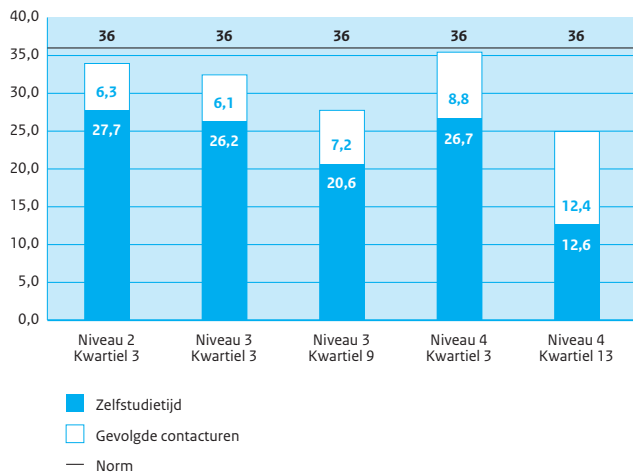
Uit de interviews met studenten blijkt dat studenten niet alle contacturen op het rooster volgen. De Inspectie heeft onderzocht of de gemiddelde tijdsbesteding van de studenten wél zou voldoen aan de norm van 36 uur per week, wanneer zij alle contacturen volgens het rooster zouden volgen. Figuur 8 geeft een beeld van de tijd die studenten aan de opleiding zouden besteden wanneer zij alle contacturen op het rooster zouden hebben gevolgd.

Voor de zelfstudietijd in figuur 8 is uitgegaan van de in het onderzoek gemeten zelfstudietijd. Dit kan een vertekend beeld geven omdat tijdens de interviews bleek dat geplande contacttijd soms door middel van een vervangende opdracht is omgezet in zelfstudietijd. Ook kwam het voor dat studenten op een andere manier aan de stof werkten van een contactuur dat niet is doorgegaan. De in figuur 8 gepresenteerde zelfstudietijd zou dus lager kunnen zijn als de studenten alle geplande contacturen zouden volgen.

²¹ De overige kwartielen van de locatie Drachten zijn in dit onderdeel van de analyse niet meegenomen omdat het gaat om te kleine aantallen studenten.

²² Een aantal studenten van niveau 4 kwartiel 13 volgt vanwege een aantal pilots een dusdanig traject dat ze de overige tijd in het korps werken.

Figuur 8 De tijd die studenten aan de opleiding zouden besteden op basis van geplande contacttijd (uren per week)

De Inspectie constateert dat ook wanneer de studenten de geplande contacturen van hun rooster wél zouden hebben gevolgd – alhoewel niveau 4 kwartiel 3 de norm van 36 uur per week wel heel dicht benadert – dat inclusief zelfstudie geen van de onderzochte groepen voldoet aan de norm van 36 uur per week.

Alle onderzochte groepen volgen gemiddeld minder contacturen dan de geplande contacturen op het rooster. Daarom heeft de Inspectie een analyse gemaakt van het verschil tussen de geplande contacturen en de daadwerkelijk gevolgde contacturen. Uit de analyse van de tijdsbesteding van de studenten komen twee hoofdoorzaken naar voren voor het verschil in tijd tussen het aantal geplande contacturen en de gevolgde contacturen:

- de studenten volgen niet alle geplande contacturen;
- sommige contacturen duren minder lang dan is ingeroosterd.

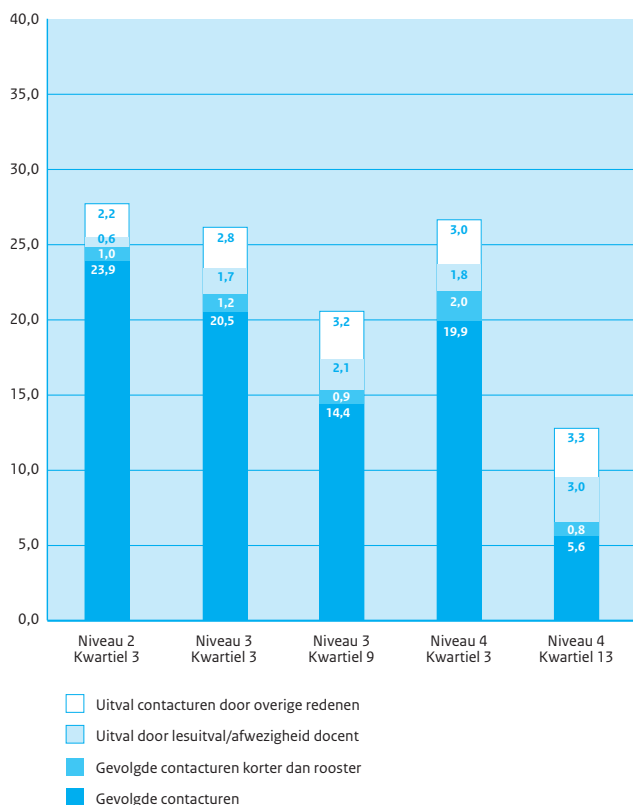
Een deel van de contacturen wordt niet gevolgd omdat de lessen uitvallen of omdat de docent afwezig is. Het overige deel niet gevolgde contacturen kan onder andere worden toegeschreven aan ziekte van de student, het niet volgen van facultatieve uren en het doen van examens. Bij de onderzochte studenten was nauwelijks sprake van vrijstelling voor het volgen van bepaalde vakken.

Figuur 9 geeft inzicht in het verschil tussen de gevolgde contacturen en het aantal contacturen op het rooster. Figuur 9 geeft per onderzocht opleidingskwartiel weer:

- het aantal gevolgde contacturen;
- het aantal uur dat de lessen korter waren dan op het rooster was aangegeven;

- het aantal uur dat studenten lessen niet hebben gevolgd door lesuitval of afwezigheid van de docent;
- het aantal uur dat de lessen zijn uitgevallen wegens andere redenen.

Figuur 9 Verschil geplande en gevolgde contacturen (uren per week)

De resultaten van de enquêtes gehouden onder docenten, leerprocesbegeleiders, praktijkcoaches en trajectbegeleiders bevestigen het beeld dat de tijd die de studenten aan de opleiding besteden niet overeenkomt met de norm van 36 uur. In deze enquêtes is onder andere gevraagd of de tijd die studenten tijdens het instituutskwartiel gemiddeld wekelijks besteden aan hun opleiding, over het algemeen overeenkomt met een werkweek van 36 uur. Van de 118 docenten die de enquête hebben ingevuld geeft 71 procent aan dat studenten tijdens het instituutskwartiel over het algemeen minder tijd aan hun opleiding besteden dan de gemiddelde wekelijkse 36 uur die ervoor staat. Van de 34 leerprocesbegeleiders die de enquête hebben ingevuld was dat 88 procent, van de 122 praktijkcoaches was dat 60 procent en van de 62 trajectbegeleiders was dat 89 procent.

In de open vraag die daarop volgde in de enquête, werd de begeleiders gevraagd naar belangrijke oorzaken hiervoor. Van de 128 korpsbegeleiders (praktijkcoaches en trajectbegeleiders) die de open vraag hebben beantwoord, geeft 31 procent aan dat er te weinig lessen zijn ingepland en 24 procent van deze 128 korpsbegeleiders geeft aan dat een belangrijke oorzaak het uitvallen van lessen is. Ook 18 procent van de 83 docenten en 30 procent van de 30 leerprocesbegeleiders die de open vraag hebben beantwoord, noemen het lage aantal lessen als reden. Uitval wordt genoemd door 7 procent van deze 83 docenten en 10 procent van deze 30 leerprocesbegeleiders.

De Inspectie constateert dat de hoeveelheid tijd die de studenten aan de opleiding besteden bij geen van de onderzochte groepen voldoet aan de norm van 36 uur. De tijdsbesteding van de onderzochte groepen voldoet ook niet aan de norm van 36 uur wanneer de studenten wel alle ingeroosterde contacturen zouden volgen en de duur van de lessen niet zou worden ingekort.

3.3 Studentkenmerken

De Inspectie heeft van een drietal studentkenmerken gekeken of zij van invloed zijn op de tijd die de studenten gemiddeld aan de opleiding besteden²³. Dit zijn de volgende kenmerken:

- 1 het geslacht van de student;
- 2 het vooropleidingsniveau van de student;
- 3 de leeftijd van de student.

De Inspectie beschrijft hieronder per kenmerk de resultaten. Wanneer in deze beschrijvingen (en in de volgende paragrafen) sprake is van verschillen tussen bepaalde groepen studenten, is steeds sprake van significante verschillen. Een verschil is significant wanneer met betrouwbaarheid van 95 procent kan worden aangegeven dat het resultaat niet op toeval berust.

1 Het geslacht van de student

De groep geïnterviewde studenten bestond uit 81 mannen en 39 vrouwen. Er zijn geen verschillen tussen mannen en vrouwen in de tijd die zij aan de opleiding besteden. Dit geldt voor het aantal contacturen dat zij volgen, de zelfstudietijd en de totale studietijd.

²³ De analyses zijn gedaan door middel van Means en Oneway ANOVA.

2 Het vooropleidingsniveau van de student

De vooropleiding van de studenten wordt vaak gezien als een belangrijke oorzaak voor signalen dat het politieonderwijs ‘te licht’ zou zijn. Uit rapportages van de Politieacademie²⁴ blijkt dat een groot deel van de studenten namelijk een hogere vooropleiding heeft dan is vereist voor de opleiding die zij volgen aan de Politieacademie. De Inspectie heeft het vooropleidingsniveau van de studenten daarom nadrukkelijk in het onderzoek meegenomen. Van de groep geïnterviewde studenten van wie de vooropleiding bekend is, waren 36 studenten juist gekwalificeerd en 78 studenten overgekwalificeerd²⁵. Het blijkt dat er geen verschillen zijn in de gemiddelde studietijd tussen studenten met een juiste vooropleiding en studenten met een te hoge vooropleiding.

3 De leeftijd van de student bij de start van de opleiding

In gesprekken die de Inspectie voerde met de Politieacademie, gaf de Politieacademie aan dat de leeftijd van de instromende studenten een mogelijke oorzaak is voor de signalen dat het politieonderwijs ‘te licht’ zou zijn. Studenten stromen meestal niet gelijk na het middelbaar onderwijs in bij de Politieacademie. De Politieacademie veronderstelt dat de studenten in de tijd tussen het afronden van het middelbaar onderwijs en de start bij de Politieacademie algemene competenties kunnen verwerven. Zij zouden deze kunnen verwerven ofwel door het tijdelijk volgen van een andere opleiding die niet wordt afgerond ofwel door het opdoen van werkervaring. De Inspectie heeft onderzocht of de leeftijd bij de start van de opleiding invloed heeft op de tijd die de studenten besteden aan de opleiding²⁶.

De gemiddelde leeftijd van de geïnterviewde studenten bij aanvang van de opleiding aan de Politieacademie is 24,5 jaar. De Inspectie constateert dat er geen effect is van de leeftijd van de student bij instroom op de tijd die zij aan de opleiding besteden.

De Inspectie constateert dat geen van de drie onderzochte studentkenmerken (geslacht, vooropleidingsniveau en leeftijd) van invloed is op de tijd die de studenten aan de opleiding besteden.

²⁴ In-, door- & uitstroomonderzoek, Instroom, studievoortgang en rendement initieel politieonderwijs cohorten 2002 t/m 2009, maart 2010 (Politieacademie).

²⁵ Hierbij is uitgegaan van de vooropleidingseisen zoals zijn vastgelegd in de Regeling aanstellingseisen politie 2002.

²⁶ Dit is gedaan door middel van een eenvoudige regressie-analyse met de leeftijd bij start van de opleiding als onafhankelijke variabele en de totale tijd die de studenten besteden aan de opleiding als afhankelijke variabele.

3.4 Organisatorische factoren

De Inspectie heeft van een aantal organisatorische factoren bekeken of ze van invloed zijn op de tijd die studenten uit de onderzochte groepen besteden aan hun opleiding²⁷. Dit zijn de volgende factoren:

- 1 opleidingslocatie (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Eindhoven, Apeldoorn, Drachten);
- 2 type opleiding (niveau 2, niveau 3 en niveau 4);
- 3 fase in het opleidingskwartiel (begin kwartiel ten opzichte van verderop in het kwartiel);
- 4 fase van de opleiding (begin opleiding ten opzichte van eind opleiding).

1 Opleidingslocatie

De Inspectie heeft onderzocht of er verschillen zijn tussen de opleidingslocaties in de tijd die studenten besteden aan hun opleiding. Hierbij is zowel gekeken naar de totale tijd die de studenten aan de opleiding besteden (gevolgde contacturen en zelfstudietijd), als de gevolgde contacturen en de zelfstudietijd afzonderlijk. Om dit te onderzoeken is onderscheid gemaakt in de tijdsbesteding van enerzijds de studenten van niveau 2 en anderzijds de studenten van niveau 3 en 4. Niet bij alle onderwijslocaties zijn namelijk studenten van niveau 2 geïnterviewd (zie hoofdstuk 1). Wanneer naar de totale groep van studenten zou worden gekeken, zou hierdoor een vertekend beeld kunnen ontstaan.

Bij de opleiding van *niveau 2* verschillen de opleidingslocaties (Rotterdam, Eindhoven en Amsterdam) van elkaar in het gemiddelde aantal *contacturen* dat de studenten volgen. Studenten van de opleidingslocatie Rotterdam volgen gemiddeld 27 contacturen per week, de studenten van locatie Eindhoven 25 en de studenten van de locatie Amsterdam volgen gemiddeld 20 contacturen. Er zijn geen significante verschillen tussen de locaties in de gemiddelde *zelfstudietijd* van de studenten van niveau 2. Het verschil in de *totale tijd* die de studenten aan de opleiding besteden tussen de drie onderwijslocaties is niet significant.

De Inspectie constateert dat er geen verschillen zijn tussen de onderwijslocaties in het gemiddelde aantal *contacturen*, in de *totale tijd* en in de *zelfstudietijd* die de studenten van *niveau 3* en *niveau 4* gemiddeld aan hun opleiding besteden.

2 Type opleiding (niveau 2, 3 en 4)

Om te onderzoeken of er verschillen zijn tussen de opleidingsniveaus in de tijd die studenten aan de opleiding besteden, bekeek de Inspectie de tijdsbesteding van een groep studenten in een kwartiel aan het begin van de opleiding (niveau 2, 3 en 4) en van een groep studenten in een kwartiel aan het eind van de opleiding (niveau 3 en 4). Hierbij is steeds gekeken naar de totale tijd die studenten aan de opleiding besteden, de gevolgde contacturen en het aantal uur dat is besteed aan zelfstudie.

²⁷ De analyses zijn gedaan door middel van Means en Oneway ANOVA.

Aan het *begin van de opleiding* zijn er geen verschillen in de *totale tijd* die de studenten aan de opleiding besteden tussen de drie verschillende opleidingsniveaus. Er is wel een verschil in de tijd die is besteed aan het *volgen van contacturen* tussen de drie opleidingsniveaus. Studenten van niveau 2 volgen aan het begin van de opleiding gemiddeld meer contacturen dan studenten van niveau 3 en 4.

Ook aan het *eind van de opleiding* zijn er geen verschillen in de *totale tijd* die de studenten aan de opleiding besteden tussen de opleidingsniveaus 3 en 4. Er zijn echter wel verschillen in zowel de tijd die is besteed aan het *volgen van contacturen* als de tijd die is besteed aan *zelfstudie*. Studenten van niveau 3 volgen aan het eind van de opleiding gemiddeld meer contacturen dan studenten van niveau 4. Studenten van niveau 4 besteden aan het eind van de opleiding meer tijd aan zelfstudie dan studenten van niveau 3.

3 Fase in het opleidingskwartiel

De Inspectie heeft een groep studenten geïnterviewd aan het begin van het kwartiel en een groep studenten wat verder in datzelfde kwartiel. De Inspectie onderzocht of de tijd die studenten aan de opleiding besteden, verschilt voor het moment waarop de student is geïnterviewd. Hierbij is gekeken naar de gevolgde contacturen, het aantal uur dat is besteed aan zelfstudie en naar de totale studietijd (contacturen + zelfstudie).

De Inspectie constateert dat verschillende momenten binnen dezelfde onderzochte kwartielen geen verschillen opleveren in het gemiddelde aantal gevolgde contacturen, de zelfstudietijd en de totale studietijd. Studenten aan het begin van een bepaald kwartiel besteden gemiddeld ongeveer evenveel tijd aan hun opleiding als studenten verderop in datzelfde kwartiel.

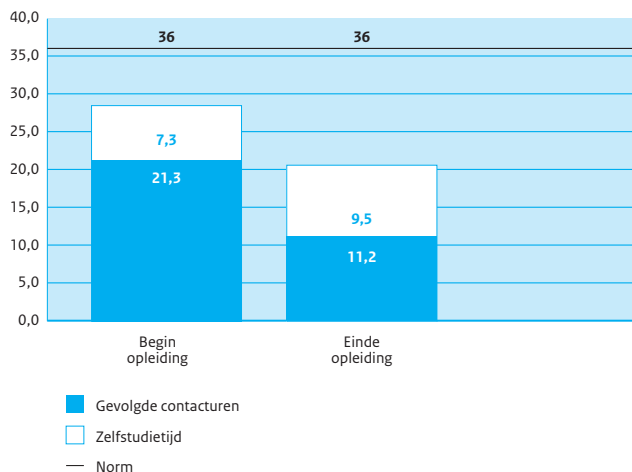
4 Fase opleiding

Tot slot onderzocht de Inspectie het effect van de fase van de opleiding op de totale studietijd. Hiervoor heeft de Inspectie zich beperkt tot de onderzochte groepen studenten van niveau 3 en 4, omdat studenten van niveau 2 alleen zijn geïnterviewd aan het begin van de opleiding (zie hoofdstuk 1). Van de niveau 3 en 4 opleidingen is zowel een groep studenten geïnterviewd aan het begin van hun opleiding²⁸ als een groep aan het eind van hun opleiding²⁹. De tijdsbesteding aan het begin en aan het eind van de opleiding is weergegeven in figuur 10.

²⁸ Dit zijn de studenten uit kwartiel 3. Voor studenten van niveau 3 van de locatie Drachten zijn dit studenten uit kwartiel 5.

²⁹ Dit zijn studenten uit kwartiel 9 (niveau 3) en 13 (niveau 4). Voor studenten van de locatie Drachten zijn dit studenten uit kwartiel 7 (niveau 3) en kwartiel 11 (niveau 4).

Figuur 10 Tijd die de studenten van niveau 3 en niveau 4 aan de opleiding besteden naar fase opleiding (uren per week)

Figuur 10 laat zien dat studenten van niveau 3 en 4 aan het begin van hun opleiding in totaal (contacttijd + zelfstudietijd) gemiddeld ongeveer 7 uur meer aan hun opleiding besteden dan studenten aan het eind van de opleiding. Dit verschil wordt vooral veroorzaakt door een verschil in contacttijd. De contacttijd is aan het eind van de opleiding bijna 10 uur lager dan aan het begin van de opleiding. Het verschil in zelfstudietijd tussen het begin en het eind van de opleiding bedraagt 2 uur en is net niet significant.

De Politieacademie leidt op volgens het concept van de ‘didactiek van de afnemende sturing’. Dit houdt in dat de contacttijd afneemt naarmate de student verder komt in zijn of haar opleiding. De zelfstudietijd dient volgens dit concept navenant toe te nemen. Uit de bovenstaande analyse blijkt dit concept in de praktijk dus maar gedeeltelijk te werken. De zelfstudietijd neemt niet evenredig toe met een verlaging van het aantal contacturen.

De Inspectie constateert dat er in de totale tijd die de studenten besteden aan de opleiding geen verschillen zijn tussen de opleidingslocaties, de opleidingsniveaus en de fase in het kwartiel. Wel zijn er verschillen tussen de opleidingslocaties en de opleidingsniveaus in het aantal gevolgde contacturen en in zelfstudietijd.

Het grootste verschil in de totale tijd die de studenten aan hun opleiding besteden hangt samen met de fase van de opleiding. Studenten aan het begin van hun opleiding besteden meer tijd aan de opleiding dan studenten aan het eind van hun opleiding. De didactiek van de afnemende sturing blijkt maar gedeeltelijk te werken. De zelfstudietijd neemt niet evenredig toe met een verlaging van het aantal contacturen.

3.5 Factoren binnen het onderwijs en de begeleiding

De vorige paragraaf beschrijft welke organisatorische factoren van invloed zijn op de tijdsbesteding van studenten. De Inspectie heeft niet alleen gekeken naar organisatorische factoren. Zij heeft ook onderzocht of er binnen het onderwijs zelf en in de begeleiding van de studenten factoren zijn die van invloed kunnen zijn op de tijd die de studenten aan de opleiding besteden.

De Inspectie heeft de door haar geïnterviewde studenten 19 stellingen voorgelegd die betrekking hebben op het onderwijs dat zij volgen en over de begeleiding die ze daarbij krijgen (zie hiervoor bijlage III). Deze stellingen zijn gebaseerd op mogelijke factoren die van invloed kunnen zijn op de tijd die studenten besteden aan hun opleiding. De factoren zijn afgeleid uit gesprekken die de Inspectie heeft gevoerd met stakeholders tijdens de oriëntatiefase van dit onderzoek. Deze factoren hebben betrekking op didactiek, de wijze van examinering en de inhoud van het onderwijs. De geïnterviewde studenten hebben de stellingen gescoord op basis van twee (voorgeselecteerde) door hen gevolgde kernopgaven (zie bijlage III). De studenten hebben per kernopgave bovendien aangegeven hoeveel uur zij hier ongeveer aan hebben besteed.

De Inspectie heeft het verband onderzocht tussen de scores op de stellingen en de hoeveelheid tijd die de studenten gemiddeld per week aan de betreffende kernopgaven hebben besteed³⁰. Uit de analyse komen vier factoren naar voren die een verband hebben met de tijdsbesteding van de studenten, namelijk het gedrag van de docent, het verplichtende karakter van de leeropdrachten, de mate waarin het korps de studenten aanspreekt op het niet maken van de leeropdrachten en de inhoud van het onderwijs. Hierbij heeft het gedrag van de docent de meeste invloed en de inhoud van het onderwijs de minste invloed.

Het gedrag van de docent

Van de bevroegde stellingen heeft een aantal betrekking op het gedrag van de docent. Hiervan bleken de volgende vier stellingen sterk met elkaar samen te hangen³¹:

- de docent stelde regelmatig vragen over de leerstof aan studenten;
- als er vragen waren van studenten gaf de docent een toereikend antwoord;
- ik vind de docent van deze kernopgave enthousiast over het vak;
- de docent van deze kernopgave wist waarover hij of zij praatte.

³⁰ De Inspectie heeft dit gedaan door middel van meervoudige regressie-analyse (method enter). Hierbij was de afhankelijke variabele het aantal uur dat studenten gemiddeld hebben besteed aan de kernopgaven en de onafhankelijke variabelen waren combinaties van de stellingen, waarbij altijd is gecorrigeerd voor de fase van de opleiding en het aantal studiepunten per kwartiel door ze als onafhankelijke variabelen in te voeren. De bevroegde kernopgaven verschillen hier namelijk in. Bovendien kunnen beide zaken ook van invloed zijn op de tijdsbesteding van de studenten. Dit zou de resultaten kunnen beïnvloeden.

³¹ Cronbach's α (alpha) is een statistische maat voor de interne consistentie van items (vragen) in vragenlijsten die in onderzoek worden toegepast. Oftewel in hoeverre de vragen hetzelfde meten. Voor deze stellingen is Cronbach's α 0,81.

Er is een verband tussen de gemiddelde score op deze vier stellingen en de tijd die studenten besteden aan de kernopgave. Dit betekent dat hoe meer studenten van mening zijn dat een docent vragen aan hen stelt over de leerstof en een toereikend antwoord heeft op hun vragen, des te meer tijd ze besteden aan hun kernopgave. Ook studenten die meer van mening zijn dat ze een bekwame en enthousiaste docent hebben, besteden meer tijd aan de kernopgave. Uit het onderzoek blijkt dat studenten positief oordelen over de mate waarin de docenten van de bevroegde kernopgaven bovengenoemde vier gedragingen vertonen. De gemiddelde score op de beschreven stellingen is 3,7 op een schaal van 1 tot 4, waarbij 1 staat voor geheel mee oneens en 4 voor geheel mee eens.

De leeropdrachten (verplichtend karakter)

Zoals eerder genoemd kent het politieonderwijs leeropdrachten. De leeropdrachten hebben in het onderwijsprogramma de functie van opdrachten om het vak van politieambtenaar te leren. Van de bevroegde stellingen heeft een aantal betrekking op het verplichtende karakter van de leeropdrachten. Hiervan bleken de volgende vijf stellingen sterk met elkaar samen te hangen³²:

- de leeropdrachten van deze kernopgave zijn verplicht;
- de docent heeft de voortgang op alle leeropdrachten besproken;
- ik moest van de docent alle leeropdrachten met mijn medestudenten bespreken;
- de docent controleerde of ik de leeropdrachten nabesprak met mijn medestudenten;
- de docent sprak mij er op aan als ik mijn leeropdrachten niet maakte.

De gemiddelde score op deze stellingen heeft een relatie met de hoeveelheid tijd die de studenten aan de kernopgaven besteden. Hoe meer studenten van mening zijn dat leeropdrachten verplicht zijn, de docent de voortgang hierop met hen bespreekt en hen aanspreekt wanneer ze de leeropdrachten niet maken, des te meer tijd de student besteedt aan de kernopgave. Ook is het zo dat hoe meer studenten van mening zijn dat leeropdrachten van de docent moeten worden nabesproken met medestudenten en de docent dit controleert, des te meer tijd ze besteden aan de kernopgave.

De gemiddelde score op de bovengenoemde stellingen is een 2,3 op een schaal van 1 tot 4, waarbij 1 staat voor geheel mee oneens en 4 voor geheel mee eens. Dit betekent dat het meer verplichtend maken van de leeropdrachten een aangrijpingspunt kan zijn voor de Politieacademie om de studenten verder te stimuleren hun zelfstudietijd in te vullen. De studenten geven aan dat zij (gemiddeld) bijna de helft van de leeropdrachten niet maken. Bijna de helft van de docenten (48 procent) vindt het de eigen verantwoordelijkheid van de studenten dat zij de leeropdrachten maken. De docenten zijn echter een stuk positiever dan de studenten over de volgende stellingen:

- in mijn lessen controleer ik of studenten de leeropdrachten hebben gemaakt (73 procent van de 111 docenten die deze vraag hebben beantwoord is het hier mee eens);

³² Zie ook voetnoot 31. Cronbach's alpha is 0,79.

- studenten maken tijdens het instituutskwartiel de leeropdracht(en) van de kernopgaven die ik geef (88 procent van de 105 docenten die deze vraag hebben beantwoord is het hier mee eens);
- ik spreek studenten er op aan wanneer zij tijdens het instituutskwartiel de leeropdrachten die ik geef, niet maken (83 procent van de 109 docenten die deze vraag hebben beantwoord is het hier mee eens).

De mate waarin het korps de studenten aanspreekt op het niet maken van de leeropdrachten

Ook de mate waarin de studenten het eens zijn met de stelling dat het korps hen aanspreekt wanneer ze de leeropdrachten niet maken, heeft een relatie met de tijd die de studenten aan de kernopgaven besteden. Hoe meer de student van mening is dat het korps de studenten aanspreekt wanneer zij de leeropdrachten niet maken, des te meer tijd de studenten besteden aan de kernopgaven. Ook dit kan een aangrijpingspunt zijn om de studenten verder te stimuleren tot zelfstudie. De score op deze stelling is 2,3 op een schaal van 1 tot 4, waarbij 1 staat voor geheel mee oneens en 4 voor geheel mee eens. Dit komt overeen met de resultaten uit de enquête onder de praktijkcoaches en de trajectbegeleiders. Van hen geeft 58 procent aan dat zij weten of de studenten tijdens het instituutskwartiel wel of niet de leeropdrachten maken en dat zij hen er op aan spreken wanneer zij tijdens het instituutskwartiel de leeropdrachten niet maken.

Inhoud onderwijs

In de vragenlijst heeft een aantal stellingen betrekking op de inhoud van het onderwijs. Hiervan bleken de volgende drie stellingen sterk samen te hangen³³:

- de leeropdrachten van deze kernopgave waren zinvol;
- wanneer ik mijn leeropdrachten maakte was ik aan het eind van de kernopgave bekwamer dan wanneer ik de leeropdrachten niet maakte;
- de inhoud van deze kernopgave was nuttig voor het werk als politiemedewerker.

Uit de analyse blijkt dat er een zwak positief verband is tussen de gemiddelde score op deze stellingen en de tijd die de studenten aan de kernopgaven besteden. Hoe meer de studenten van mening zijn dat de leeropdrachten zinvol zijn, dat ze er bekwamer door worden en dat de inhoud van de kernopgave nuttig is voor het werk als politiemedewerker, des te meer tijd besteden zij aan de studie.

Uit het onderzoek blijkt dat de studenten positief oordelen over de inhoud van het onderwijs van de bevroegde kernopgaven. De gemiddelde score op de drie bovengenoemde stellingen is een 3,5 op een schaal van 1 tot 4, waarbij 1 staat voor geheel mee oneens en 4 voor geheel mee eens.

³³ Cronbach's alpha is 0,67.

De Inspectie constateert dat er binnen het onderwijs en de begeleiding vier factoren zijn te onderscheiden die invloed hebben op de tijd die de studenten aan de onderzochte kernopgaven besteden. Dit zijn het gedrag van de docent, het verplichtende karakter van de leeropdrachten, de mate waarin het korps de studenten aanspreekt op het maken van de leeropdrachten en de inhoud van het onderwijs. Hierbij heeft het gedrag van de docent de meeste invloed en de inhoud van het onderwijs de minste invloed.

Het versterken van het verplichtende karakter van de leeropdrachten kan een aangrijpingspunt zijn voor de Politieacademie om de studenten verder te stimuleren tot zelfstudie. De Inspectie vindt het overigens opvallend dat de docenten een stuk positiever zijn dan de studenten over de mate waarin er nu al sprake is van een verplichtend karakter van de leeropdrachten.

Conclusie

Beantwoording centrale vraag

Het doel van het onderzoek is uitsluitend te geven in hoeverre er voor de opleidingen Assistent Politiedewerker (niveau 2), Politiedewerker (niveau 3) en Allround Politiedewerker (niveau 4) sprake is van één van de twee volgende probleemsituaties.

- 1 De studenten hebben na afloop van de opleiding de competenties verworven die ze moeten behalen, maar hebben minder tijd aan de opleiding besteed dan de daarvoor vastgestelde studielast.**
- 2 De studenten hebben na afloop van de opleiding minder competenties verworven dan ze moeten behalen en hebben minder tijd aan de opleiding besteed dan de daarvoor vastgestelde studielast.**

Bovendien is het onderzoek gericht op het aanreiken van mogelijke oplossingsrichtingen wanneer sprake is van één van de twee bovenstaande situaties.

De Inspectie constateert allereerst dat de door de ministers vastgestelde competentie-gerichte eindtermen niet voldoende worden getoetst door de proeven van bekwaamheid. Van de 18 onderzochte kernopgaven voldoen er 11 niet aan de norm dat minimaal 75 procent van de competenties volledig worden gedekt door de proeven van bekwaamheid. Dit is des te ernstiger omdat iets meer dan de helft van de studenten aangeeft dat zij vooraf precies wisten hoe ze de proeve van bekwaamheid moesten uitvoeren om te kunnen slagen en ongeveer eenderde van de studenten aangeeft dat alle casussen die konden voorkomen bij de door hen afgeronde proeven hen vooraf bekend waren.

De studenten kunnen door het uitvoeren van leeropdrachten competenties verwerven die niet of niet volledig worden getoetst door de proeven van bekwaamheid. Bij de drie daarop onderzochte kernopgaven hebben de leeropdrachten een toegevoegde waarde voor het beheersen van de competenties. De leeropdrachten hebben echter geen formele status. Bovendien gaan de studenten vrijblijvend om met het maken van de leeropdrachten. De studenten zelf geven aan dat zij gemiddeld bijna de helft van de leeropdrachten niet maken. Meer dan driekwart van de docenten en bijna alle leerprocesbegeleiders zijn van mening dat de studieactiviteiten van de studenten zijn gericht op datgene dat in de proeven van bekwaamheid wordt getoetst. Ongeveer driekwart van de begeleiders in het korps vindt dit ook.

Deze constatering leidt tot de eerste conclusie.

De Politieacademie heeft onvoldoende geborgd dat studenten van het initiële politieonderwijs van niveau 2, 3 en 4 de door de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Justitie vastgestelde competenties beheersen.

Vervolgens constateert de Inspectie dat een aanzienlijk deel van de begeleiders – zowel uit het korps als van de Politieacademie – van mening is dat de studenten na het behalen van de proeven van bekwaamheid de bij de kernopgaven behorende competenties niet of grotendeels niet beheersen. Ruim tweederde van de docenten en leerprocesbegeleiders vindt dat. Een derde van de praktijkcoaches en bijna de helft van de trajectbegeleiders vindt dat ook. Daarnaast geeft minimaal de helft van de korpsbegeleiders aan dat studenten een aanzienlijk deel van een aantal specifieke competenties aan het eind van de opleiding niet volledig beheersen. De overige korpsbegeleiders vinden wel dat de studenten deze competenties volledig beheersen.

Op basis van deze constatering en de eerste conclusie komt de Inspectie tot de tweede conclusie.

Het is meer dan aannemelijk dat studenten na het behalen van hun politiediploma de door de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Justitie vastgestelde competenties niet volledig beheersen.

Ten aanzien van de tijdsbesteding van de studenten constateert de Inspectie dat geen van de onderzochte groepen voldoet aan de norm van 36 uur per week. Wanneer de totale tijd (gevolgde contacturen en zelfstudietijd) die een student uit de onderzochte groepen gemiddeld aan de opleiding besteedt, wordt vergeleken met de norm van 36 uur per week, ontstaat het volgende beeld:

- studenten van niveau 2 kwartiel 3 besteden gemiddeld wekelijks 6 uur te weinig aan de opleiding;
- studenten van niveau 3 kwartiel 3 besteden gemiddeld wekelijks 9 uur te weinig aan de opleiding;
- studenten van niveau 4 kwartiel 3 besteden gemiddeld wekelijks 7 uur te weinig aan de opleiding;
- studenten van niveau 3 kwartiel 9 besteden gemiddeld wekelijks 14 uur te weinig aan de opleiding;
- studenten van niveau 4 kwartiel 13 besteden gemiddeld wekelijks 18 uur te weinig aan de opleiding³⁴.

Deze constatering leidt tot de volgende conclusie.

Studenten besteden (soms fors) minder tijd aan hun opleiding dan de vastgestelde studielast.

³⁴ Een aantal studenten van niveau 4 kwartiel 13 volgt vanwege een aantal pilots een dusdanig traject dat ze de overige tijd in het korps werken.

Bovenstaande drie conclusies leiden tot het antwoord op de centrale vraag van het onderzoek dat er sprake is van probleemsituatie 2. Studenten beheersen de door de ministers vastgestelde competenties niet volledig en besteden minder tijd aan de opleiding dan de vastgestelde studielast.

Tot slot heeft de Inspectie onderzocht welke factoren van invloed zijn op de tijd die de studenten aan hun opleiding besteden. In organisatorisch opzicht heeft de fase waarin studenten zich bevinden in de opleiding veruit de grootste invloed op de studietijd. Studenten aan het begin van de opleiding besteden meer tijd aan de studie dan studenten aan het eind van de opleiding.

Daarnaast zijn er drie factoren binnen het onderwijs en de begeleiding van invloed op de tijd die de studenten aan de opleiding besteden. Allereerst is dit het gedrag van de docent. De Inspectie constateert dat studenten meer tijd aan de opleiding besteden wanneer zij van mening zijn dat de docent vragen stelt over de lesstof en toereikende antwoorden geeft op vragen van studenten. Dit is ook zo wanneer studenten een docent bekwaam en enthousiast vinden. Studenten oordelen hier positief over. De Politieacademie heeft op dit punt haar zaken goed op orde.

Een tweede factor binnen het onderwijs en de begeleiding is het verplichtende karakter van de leeropdrachten. Studenten besteden meer tijd aan hun opleiding naarmate zij meer van mening zijn dat leeropdrachten verplicht zijn en er meer controle is op het maken ervan. Studenten zijn van mening dat dit nog niet altijd het geval is.

Tot slot heeft de inhoud van het onderwijs een licht effect op de tijd die de studenten aan de opleiding besteden. Hoe meer de studenten van mening zijn dat de leeropdrachten zinvol zijn, dat ze er bekwaam door worden en dat de inhoud van de kernopgave nuttig is voor het werk als politiemedewerker, des te meer tijd besteden zij aan hun opleiding. Een groot deel van de studenten is van mening dat dit nu al het geval is.

De Inspectie constateert dat uit dit onderzoek niet blijkt dat de overkwalificatie van studenten van invloed is op de tijd die studenten besteden aan hun opleiding. Ook de leeftijd van de student bij de start van de opleiding aan de Politieacademie en de daarmee samenhangende levenservaring hebben geen invloed op de tijd die studenten gemiddeld besteden aan hun opleiding.

Op basis van deze constatering komt de Inspectie tot de volgende conclusie.

De volgende factoren zijn van invloed op de totale tijd die de studenten aan hun opleiding besteden: de fase van de opleiding, het gedrag van de docent, de vrijblijvendheid van de leeropdrachten en de inhoud van het onderwijs. De leeftijd van de student bij de start van de opleiding en overkwalificatie spelen geen rol.

Oplossingsrichtingen en aanbevelingen

Met de huidige invulling van het onderwijs en de examinering is onvoldoende geborgd dat studenten na afloop van de opleiding over de vereiste competenties beschikken. De Inspectie OOV stelt zich (in lijn met de Inspectie van het Onderwijs) op het standpunt dat een examen ondubbelzinnig dient vast te stellen of een student na afloop van een opleidingsperiode over de competentiegerichte eindtermen beschikt, zoals die door de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Justitie zijn vastgesteld. Op dit moment gebeurt dit maar ten dele. De Politieacademie dient die voorzieningen te treffen die waarborgen dat de inhoud en het niveau van de examens zijn afgestemd op de vereiste competenties³⁵.

- De Inspectie beveelt de ministers aan op korte termijn de benodigde stappen te nemen om te garanderen dat de studenten na afloop van een opleidingsperiode over de competentiegerichte eindtermen beschikken.

Een belangrijk aangrijpingspunt hierbij zijn de leeropdrachten. Uit het onderzoek blijkt dat leeropdrachten belangrijk zijn voor het behalen van de vastgestelde competenties. Bovendien is het zo, dat naarmate er meer sturing en controle is op het maken van leeropdrachten, studenten meer tijd aan hun opleiding besteden. De Politieacademie moet daarom structureel controleren of studenten hun leeropdrachten maken en beoordelen of de gemaakte leeropdrachten van voldoende kwaliteit zijn. Uit het onderzoek blijkt dat voor de korpsen ook een actieve rol is weggelegd in het nagaan of studenten hun leeropdrachten tijdens het instituutskwartiel maken. Hoe meer de korpsen hun studenten aanspreken op het maken van leeropdrachten, des te meer tijd de studenten hier aan besteden. De korpsen zijn de werkgevers van de studenten en het ligt dan ook in de rede dat korpsen vinger aan de pols houden bij de voortgang in de ontwikkeling van hun medewerkers. Daarbij moet de vrijblijvendheid die studenten nu ervaren voorbij zijn. Wanneer studenten leeropdrachten niet maken of de gemaakte leeropdrachten van onvoldoende kwaliteit zijn, kan dit niet zonder gevolgen blijven voor de betreffende studenten. De Wet op het LSOP en het Politieonderwijs geeft aan dat het examen uit afzonderlijke onderdelen kan bestaan. Dit biedt de Politieacademie de mogelijkheid om waar nodig de leeropdrachten een formele status te geven als te behalen onderdelen van het examen.

- De Inspectie beveelt de Politieacademie aan elke kernopgave te bekijken op de mate waarin de proeve van bekwaamheid en de leeropdrachten samen de competenties dekken.
- De Inspectie beveelt de Politieacademie vervolgens aan om waar nodig de leeropdrachten als onderdeel van het examen een verplicht karakter en daarmee een formele status te geven.

³⁵ Wet op het LSOP en het politieonderwijs, Staatscourant 2003, 18-2-2003.

Slotbeschouwing

In één van de deelprojecten van het project ‘Visie Herziening Politieonderwijs’ staat de zoektocht naar efficiëntere leerwegen centraal. Dit is volledig in lijn met de aanbeveling die de Inspectie in haar rapportage ‘De Staat van het Nederlandse politieonderwijs 2007’³⁶ heeft gedaan om de benutting van de beschikbare onderwijs- en studietijd te verbeteren. Tot op heden resulteert de zoektocht van de Politieacademie naar efficiëntere leerwegen in een verandering binnen de opleiding Allround Politiemedewerker. Het wordt voor studenten die hiervoor volgens de Politieacademie in aanmerking komen per september 2010 mogelijk een verkorte driejarige opleiding te volgen. Mogelijkheden voor inperking van de opleidingsduur van de opleiding Politiemedewerker zijn momenteel onderwerp van discussie. De bovengenoemde inkorting van de opleiding Allround Politiemedewerker is gebaseerd op de veronderstelling dat er een efficiëncyslag kan worden gemaakt omdat een aanzienlijk deel van de studenten die door de korpsen naar de Politieacademie worden gestuurd een hoger vooropleidingsniveau heeft dan vereist. Een tweede aanname is dat de gemiddeld hogere leeftijd van studenten ertoe leidt dat zij al meer generieke competenties hebben verworven. Deze veronderstellingen lijken op het eerste gezicht plausibel, maar uit dit Inspectieonderzoek blijkt niet dat het vooropleidingsniveau en de leeftijd van de student bij de start van de opleiding van invloed zijn op de tijd die studenten besteden aan hun opleiding.

De Inspectie plaatst vanuit de conclusies van dit onderzoek een kritische kanttekening bij het inkorten van politieopleidingen op basis van studentkenmerken zoals het vooropleidingsniveau en de leeftijd van de student. Veranderingen moeten worden doorgevoerd vanuit een juiste analyse van het probleem. Het lijkt ogenschijnlijk zo dat studenten veel tijd ‘over hebben’, omdat zij tijdens instituutskwartielen (soms fors) minder tijd besteden aan hun opleiding dan de wekelijkse 36 uur waarvoor zij worden betaald. De tijd die studenten besteden aan hun opleiding zal echter toenemen wanneer de benodigde stappen worden genomen om te garanderen dat de studenten na de opleiding de competentiegerichte eindtermen beheersen. De oorzaken en oplossingsrichtingen voor de lage tijdsbesteding van studenten moeten daarom allereerst worden gezocht in het vrijblijvende dan wel verplichte karakter van onderdelen van de politieopleidingen en in de dekkendheid van de examens.

Zoals hiervoor genoemd is besloten de opleiding Allround Politiemedewerker in ieder geval voor een deel van de studenten per september 2010 in te korten van vier jaar naar drie jaar. Bovendien bestaat er vanuit bezuinigingsoogpunt de wens om te bezien wat de mogelijkheden zijn voor inkorting van de opleiding Politiemedewerker.

³⁶ Dit Inspectierapport betrof een weergave op hoofdlijnen van de bevindingen uit alle onderzoeken die de Inspectie heeft verricht naar het Politieonderwijs tussen 2002 en 2006.

In dat kader is de Inspectie van mening dat het bij het inkorten van politieopleidingen vereist is dat de Politieacademie borgt dat studenten de door de ministers vastgestelde competenties verwerven. Bij politieopleidingen waarvan nog niet formeel is besloten dat ze worden ingekort is de Inspectie van mening dat de Politieacademie moet borgen dat studenten de vastgestelde competenties behalen. Daarna kan worden bekeken of studenten tijd over hebben en zo ja, bij welke onderdelen dit het geval is.

Bijlagen

Bijlage I

Interviewschema

	Rotterdam	Eindhoven	Den Haag	Amsterdam	Drachten	Apeldoorn
week 2 kwartiel						
week 3 kwartiel						
week 5 kwartiel						
week 6 kwartiel						

Colofon

Dit rapport is een uitgave van:

Inspectie Openbare Orde en Veiligheid
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Lange Houtstraat 26 | 2511 CW Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag
T 070 426 7343
F 070 426 6990
www.ioov.nl

Lay out: Grafisch Buro van Erkelens | Den Haag
Foto's: Fons Sluiter
© Inspectie Openbare Orde en Veiligheid | juli 2010
ISBN 978-90-5414-200-3

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend. Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan, mits deze uitgave als bron wordt vermeld.

